

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНОЇ ФІЛОЛОГІЇ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Кваліфікаційна робота
магістра**

**на тему ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ
У МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи 8.0354-а
спеціальності 035 Філологія
спеціалізації 035.041 Германські мови
та літератури (переклад включно),
перша – англійська
освітньо-професійної програми
Мова і література (англійська)
Конюхова Анна Миколаївна

Керівник д.п.н., проф. Пахомова Т. О.

Рецензент к.п.н., доц. Надточій Н. О.

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет іноземної філології

Кафедра англійської філології та лінгводидактики

Освітній рівень магістр

Спеціальність 035 Філологія

Спеціалізація 035.041 Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська

Освітня програма Мова і література (англійська)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Надточій Н. О

«___» _____ 2025 року

**З А В Д А Н Н Я
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
КОНЮХОВІЙ АННІ МИКОЛАЇВНІ**

1. Тема кваліфікаційної роботи магістра (проєкту) «Формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів англійської мови»

Керівник кваліфікаційної роботи (проєкту): Пахомова Тетяна Олександрівна,
д.п.н., професор

затверджені наказом ЗНУ від «20» березня 2025 року № 425-с

2. Строк подання студентом кваліфікаційної роботи (проєкту) 10 грудня 2025 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (проєкту): теоретико-методологічні засади методики навчання іноземних мов у вищій школі, дослідження особливостей використання засобів навчання для формування іншомовної комунікативної компетенції

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) теоретичні основи формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх вчителів англійської мови; 2) методика формування мовленнєвої адаптації майбутніх вчителів англійської мови із застосуванням сучасних технологій навчання на заняттях з англійської мови; 3) організація експериментального дослідження та аналіз його результатів

5. Консультанти розділів кваліфікаційної роботи (проєкту)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
Вступ	Пахомова Т.О., д.п.н., проф.	21.03.2025	21.03.2025
Розділ 1	Пахомова Т.О., д.п.н., проф.	24.04.2025	24.04.2025
Розділ 2	Пахомова Т.О., д.п.н., проф.	14.06.2025	14.06.2025
Розділ 3	Пахомова Т.О., д.п.н., проф.	08.09.2025	08.09.2025
Висновок	Пахомова Т.О., д.п.н., проф.	31.10.2025	31.10.2025

6. Дата видачі завдання 21.03.2025

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи магістра	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх аналіз	березень 2025	виконано
2.	Добір фактичного матеріалу	березень 2025	виконано
3.	Написання вступу	березень 2025	виконано
4.	Написання теоретичного розділу	квітень 2025	виконано
5.	Написання практичного розділу	вересень 2025	виконано
6.	Формулювання висновків	жовтень 2025	виконано
7.	Проходження нормоконтролю	грудень 2025	виконано
8.	Одержання відгуку та рецензії	грудень 2025	виконано
9.	Захист	грудень 2025	виконано

Автор роботи несе персональну відповідальність за відсутність в роботі несанкціонованих текстових запозичень (академічного плагіату)

Магістрант

(підпис)

А. М. Конюхова
(ініціали та прізвище)

Керівник роботи

(підпис)

Т. О. Пахомова
(ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер

(підпис)

М. В. Залужна
(ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Дипломна робота – 74 стор., 68 джерел, 3 додатки.

Об'єкт дослідження: процес формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх педагогів англійської мови.

Предмет дослідження: методичні підходи та технології, що забезпечують формування мовленнєвої адаптації майбутніх викладачів англійської мови за умови використання сучасних освітніх технологій.

Мета роботи: обґрунтувати теоретичні засади та створити методичну систему, яка сприятиме формуванню мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів англійської мови.

Теоретико-методологічні засади: проблему підготовки учителів ґрунтовно розроблено у працях О. Абдуліної, Р. Гуревича, В. Степанової, О. Тарнопольського, В. Шаповалова. Сучасні аспекти цієї проблематики висвітлено у працях А. Алексюка, В. Бондаря, Ю. Коробової, О. Савченко. Використання інноваційних технологій у процесі підготовки вчителів іноземної мови досліджували Є. Громов, Ю. Жиляєва, Т. Коваль, Л. Морська.

Отримані результати: інтеграція сучасних підходів у навчання дає змогу комплексно розвивати в студентів уміння читати, слухати, говорити й писати, що сприяє формуванню їхньої мовленнєвої адаптації. Систематичне використання інноваційних технологій підвищує мотивацію до навчання, активізує творче й критичне мислення та допомагає долати мовленнєві труднощі. У підсумку зростає рівень самоосвіти й професійного саморозвитку студентів, що позитивно впливає на становлення їхньої професійної компетентності як майбутніх учителів іноземної мови.

Ключові слова: комунікативна компетенція, комунікативна компетентність, комунікація, мовленнєва адаптація, мова, мовлення, сучасні інтерактивні технології навчання, програмні засоби, технологія навчання, інтерактив

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	11
1.1 Взаємозв'язок комунікативної компетентності та мовленнєвої адаптації у процесі професійної підготовки	11
1.2 Методичні підходи до формування комунікативних умінь у процесі мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців	19
1.3 Роль психологічних і педагогічних впливів на розвиток мовленнєвої адаптації студентів	36
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	43
2.1 Освітні технології	46
2.2 Інформаційно-комунікаційні технології	55
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	62
3.1 Організація експериментального дослідження.....	62
3.2 Рекомендації щодо впровадження методики використання сучасних технологій навчання.....	68
ВИСНОВКИ.....	73
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	75
ДОДАТОК А	86
ДОДАТОК Б	96
ДОДАТОК В.....	98

ВСТУП

Нова українська школа – це головна освітня реформа Міністерства освіти і науки, спрямована на те, щоб зробити навчання приємним і корисним для здобувачів освіти. Її головною метою є не лише дати дітям знання, а й навчити застосовувати їх у щоденному житті.

Нова українська школа орієнтується на гармонійний розвиток учня, а саме, на розвиток його здібностей, інтересів, компетентностей та ключових умінь відповідно до віку. У зв'язку з цим сучасна освіта вимагає постійного вдосконалення методів, форм, технологій навчання, оновлення підходів до організації навчального процесу та впровадження нових способів навчальної взаємодії з учнями.

Перед вищими навчальними закладами постає завдання забезпечення школи спеціалістами, які характеризуються не тільки високою професійною майстерністю, а й які здатні працювати творчо. Зокрема, підготовка майбутніх учителів англійської мови повинна бути спрямована на досягнення високого рівня володіння мовою, що є необхідним для їхньої подальшої професійної діяльності. Це вимагає пошуку ефективних підходів до методичної підготовки педагогів. А формування навичок мовленнєвої адаптації є одним із ключових завдань у підготовці фахового становлення майбутніх педагогів англійської мови.

Методологічні та нормативні основи реформування освіти, шляхи її інтеграції до європейського освітнього простору, а також ефективні підходи до підвищення якості освіти та професійної підготовки майбутніх учителів іноземної мови відображено в українських та міжнародних нормативних документах. Серед них: Закон України «Про освіту» (2017), «Концепція НУШ» (2016), закони «Про загальну середню освіту» (2020) та «Про вищу освіту» (2014), Державний стандарт освіти(2020), «Концепція розвитку педагогічної освіти» (2018), «Концептуальні засади державної політики щодо

розвитку англійської мови у вищій освіті» (2019) та інші документи Міністерства освіти і науки України.

Аналіз науково-педагогічної літератури показує, що в теорії та практиці педагогічної освіти накопичено значний багаж знань з підготовки майбутніх педагогів іноземної мови. Значну увагу підвищенню ефективності цієї підготовки приділяли дослідники Т. Коваль, І. Котова, А. Щербакова. Питання формування комунікативної культури та розвитку толерантності учнів основної та старшої школи у майбутніх учителів іноземної мови розглядали А. Логвіненко, Е. Манжос. Використання інноваційних технологій навчання в підготовці вчителів іноземної мови розкривали Ю. Жиляєва, В. Калінін, Т. Коваль, Л. Морська, О. Тарнопольський.

Свій вагомий внесок у сферу підготовки педагогів нової генерації вчителів зробили такі науковці: О. Абдуліна, О. Біда, Р. Гуревич, А. Спіріна, В. Степанова, В. Шаповалов. Сучасні аспекти проблеми висвітлені у працях А. Алексюка, В. Бондаря, Ю. Коробової, О. Савченко, В. О. Щербакова та інших дослідників.

Теоретичні, методологічні, методичні основи професійної підготовки майбутніх фахівців іноземної мови активно досліджуються в роботах зарубіжних учених, таких як А. Бернс (A. Burns), К. Джонсон (K. Johnson), Дж. Крендел (J. Crandall), Дж. Ричардс (J. Richards), Т. Фаррелл (T. Farrell), Д. Фримен (D. Freeman), Р. Шульц (R. Schulz), В. Хелспер (W. Helsper) та ін.

Однак недостатньо в наукових джерелах висвітлено питання з формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів англійської мови. Як бачимо, ця тема залишається актуальною і потребує подальшого наукового розгляду. Адже сьогодні одним із найголовніших завдань мовної освіти є формування у вчителя здатності організовувати комунікативно спрямоване навчання, яке мотивує учнів до іншомовної діяльності та спонукає їх використовувати іноземну мову як засіб мовленнєвої взаємодії в різних сферах життя. Рівень оволодіння учнями мовними навичками значною мірою залежить від професійної майстерності вчителя.

Актуальність даного дослідження зумовлена суспільною потребою у підготовці висококваліфікованих учителів, здатних забезпечити ефективні умови для опанування учнями англійської мови.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що проведено аналіз стану проблеми, створено модель розвитку англомовної комунікативної компетенції, розроблено шляхи навчання професійної орієнтованої англомовної комунікативної компетенції та впорядковано відповідні навчально-методичні матеріали.

Об'єкт дослідження є процес формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх педагогів англійської мови.

Предметом дослідження є методичні підходи та технології, що забезпечують формування мовленнєвої адаптації майбутніх викладачів англійської мови за умови використання сучасних освітніх технологій.

Метою дослідження є обґрунтувати теоретичні засади та створити методичну систему, яка сприятиме формуванню мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів англійської мови.

Згідно з метою, об'єктом, предметом дослідження, сформульовано такі **завдання**:

- 1) визначити роль комунікативного підходу у формуванні мовленнєвих адаптаційних навичок у майбутніх вчителів;
- 2) виокремити методичні засади та психолого-педагогічні чинники, що впливають на формування комунікативних вмінь у процесі мовленнєвої підготовки;
- 3) дослідити шляхи вдосконалення навичок мовленнєвої адаптації майбутніх педагогів англійської мови;
- 4) з'ясувати ефективність використання інтерактивних технологій та визначити ефективні форми навчання, які будуть сприяти формуванню в студентів мовленнєвої адаптації.

Методи дослідження. Для виконання дослідження застосовували такі методи:

1. Теоретичні методи – аналіз, синтез та узагальнення літератури з навчання, психолінгвістики та лінгводидактики.

2. Емпіричні методи – педагогічне спостереження за навчальним процесом, моделювання для створення системи вправ, завдань, а також бесіди, анкетування, тестування і педагогічний експеримент.

Практична значущість полягає в тому, що отримані результати можуть бути застосовані викладачами під час практичних занять з англійської мови та у проведенні спеціалізованих курсів англійської мови з професійним спрямуванням.

Апробація результатів дослідження

Використання системи вправ з використання інтерактивних технологій на заняттях зі студентами I курсу групи 6.0144-а факультету іноземної філології Запорізького національного університету на практичному курсі «Англійська мова».

Структура роботи: магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, додатку та списку використаної літератури.

У вступі подано загальні відомості про дану наукову працю, починаючи від умотивування теми, мети, завдань, актуальності дослідження, визначення об'єкту, предмету та структурування роботи.

Перший розділ присвячений теоретичним засадам формування мовленнєвої адаптації майбутніх учителів англійської мови. У ньому розглядається взаємозв'язок комунікативної компетентності та мовленнєвої адаптації в професійній підготовці, аналізуються сучасні методичні підходи до формування комунікативних умінь, а також визначається роль психологічних і педагогічних чинників у розвитку мовленнєвої адаптації студентів.

У другому розділі розкривається методика формування мовленнєвої адаптації майбутніх учителів англійської мови із застосуванням сучасних технологій навчання. Описуються ефективні форми, методи та цифрові інструменти, що використовуються на заняттях з англійської мови, подається

послідовність організації навчального процесу, а також визначаються умови, які забезпечують успішне формування мовленнєвої адаптації студентів.

У третьому розділі подано результати експериментального дослідження ефективності методики використання сучасних технологій у формуванні мовленнєвої адаптації майбутніх учителів англійської мови. Розкривається організація та етапи експерименту, аналізуються отримані дані, а також формуються практичні рекомендації щодо впровадження розробленої методики у навчальний процес.

У висновках подано узагальнені результати проведеної роботи.

Загальна кількість сторінок 74, кількість використаних джерел 68.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ НАВИЧОК МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

1.1 Взаємозв'язок комунікативної компетентності та мовленнєвої адаптації у процесі професійної підготовки

Останнім часом Україна впевнено рухається до з'єднання з європейським освітнім простором. Вітчизняна система вищої освіти, приєднавшись до Болонського процесу, орієнтується на європейські стандарти. Таким чином відбуваються зміни у підготовці майбутніх учителів, що зумовлює пошук нових підходів та удосконалення освітніх шляхів.

«Навчання у закладах вищої освіти спрямоване на те, щоб сформувати в студентів усвідомлену потребу в опануванні англійської мови як засобу ефективного спілкування, пізнання, самореалізації та адаптації в багатокультурному середовищі. Оволодіння іноземними мовами, особливо англійською, розглядається як важливий чинник підвищення конкурентоспроможності молоді в умовах сучасного світу та інтеграції в європейський економічний і соціальний простір» [Закон України «Про вищу освіту»].

Важливою складовою в професійній роботі викладачів іноземної мови є володіння високим рівнем комунікативних умінь. Саме через комунікацію формується навчальне середовище, відбувається взаємодія зі здобувачами освіти та підтримується їхнє професійне зростання. Отже, така компетентність є ключовою для становлення майбутнього педагога.

У Державних стандартах початкової (2018) та базової середньої освіти (2020) зазначається, що здобувачі освіти мають вільно користуватися українською мовою та іноземними мовами. Також в стандартах

відзначається, що учень повинен уміти спілкуватися усно та письмово, правильно використовувати лексику та граматику, знати особливості стилів і жанрів мовлення. Важливими є вміння добирати матеріал із різних інформаційних джерел, здійснювати його аналітичне опрацювання та ефективно інтегрувати у комунікативну діяльність [Бойко 2024, с. 218].

«Ключовою місією вищої освіти в Україні на сучасному етапі є формування професійно компетентних майбутніх учителів іноземних мов, які володітимуть високим рівнем професійно-педагогічної компетентності. В затверджених стандартах вищої освіти зазначено, що випускники мають володіти інтегральною компетентністю, загальними та спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями. Підготовлені фахівці мають бути здатні: до адаптації та дії в новій ситуації, виявляти здатність ставити та розв'язувати проблеми, до міжособистісної взаємодії, діяти соціально відповідально і свідомо, працювати в міжнародному контексті, здатних інтегрувати знання з галузі педагогіки та освіти, ефективно діяти в умовах між-і мультидисциплінарності, а також упевнено застосовувати сучасні цифрові, інформаційні та комунікаційні технології в освітній та науково-дослідній діяльності» [Стандарт вищої освіти України 2021, с. 6-7].

В Україні процес навчання та викладання іноземних мов, зокрема англійської, у закладах вищої освіти здійснюється відповідно до державних нормативних актів та міжнародних рекомендацій. Серед ключових документів – «Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти», розроблені Міністерство освіти і науки України спільно з Британською Радою, положення законопроекту «Про застосування англійської мови в Україні», а також «Рекомендації Ради Європи щодо ключових компетентностей для навчання впродовж життя» (2018).

Сучасні лінгвістика та психолінгвістика розглядають мову й мовлення не як окремі явища, а як дві взаємопов'язані складові єдиного процесу. Обидва феномени мають соціальну природу та взаємно визначають один

одного: мова постає як система загальних, відносно стабільних засобів, тоді як мовлення – як їх конкретна, змінна реалізації у спілкуванні. Мову можна трактувати як інструмент комунікації, а мовлення – як практичне використання цього інструмента у процесі взаємодії. Обидві складові забезпечують виконання ключових функцій – комунікативної та когнітивної (мисленнєвої) [Методика навчання іноземних мов і культур 2013, с. 175].

У науковій літературі мова розглядається як знакова система, що реалізується через мовлення. У свою чергу, мовлення є формою існування мови та процесом її використання в комунікації. Результативність мовленнєвої діяльності педагога визначається відповідністю усного й писемного мовлення нормам сучасної літературної мови. Дотримання орфоепічних, граматичних і синтаксичних норм забезпечує зрозумілість, точність і професійну якість педагогічного спілкування.

Добре сформована комунікативна компетентність допомагає педагогові виконувати всі аспекти своєї роботи.

Компетенція – це те, яким має бути випускник, тобто певний ідеальний образ фахівця, визначений стандартами освіти. **А компетентність** – це те, чого студент реально досягає в процесі навчання.

Так само, **комунікативна компетенція** є метою фахової підготовки студентів педагогічних спеціальностей, а **комунікативна компетентність** – є фактичним результатом, який вони демонструють після навчання.

У педагогічній діяльності вчитель виконує багато важливих функцій. Серед основних можна виділити такі:

1. Комунікативна функція: учитель встановлює довірливі стосунки з учнями, формує атмосферу поваги та співпраці й направляє розвиток дітей у гуманістичному руслі.
2. Психологічна функція: педагог створює умови, де учні почуваються вільно, можуть проявляти свою індивідуальність, позбавлятися соціальних бар'єрів і страхів, що заважають розвитку.

3. Пізнавальна функція: учитель допомагає учням повноцінно сприймати новий матеріал, зацікавлює їх, формує особистісне ціннісне ставлення до знань і мотивує вчитися.

4. Організаційна функція: педагог організовує навчальний процес так, щоб діяльність учнів була логічною, ефективною, послідовною й давала можливість практично застосовувати знання.

Підготовка учителів має забезпечувати ґрунтовне розуміння складного процесу оволодіння іноземною мовою учнями, орієнтуватися на вдосконалення шкільної іншомовної освіти та створення сприятливих умов для розвитку їхніх компетентностей. Вміння вчителя якісно організувати процес навчання учнів іноземної мови є мовно-комунікативною компетентністю. Предметно-методична компетентність передбачає вміння добирати і застосовувати результативні методики, технології, підходи для навчання.

У Законі України «Про вищу освіту» (2014 р.) компетентність трактується як поєднання знань, умінь, навичок способів мислення, ціннісних орієнтацій та особистісних якостей, які забезпечують здатність людини ефективно виконувати професійну діяльність і продовжувати навчання на певному рівні вищої світи [Закон України «Про вищу освіту»].

Аналіз наукових джерел свідчить про те, що поняття комунікативна компетенція інтерпретується науковцями по-різному.

Таблиця 1.1

Підходи науковців до трактування комунікативної компетентності

Автори	Визначення
Г. Дегтярьова	Розглядає комунікативну компетентність як уміння коректно застосувати мовні засоби в усному та писемному мовленні, володіти нормами ораторського й ділового спілкування, користуватися прийомами вербальної взаємодії. Вона також включає здатність демонструвати конструктивну комунікацію, працювати в команді, проявляти толерантність, застосовувати різні засоби спілкування та здійснювати самокорекцію мовлення.
Н. Голуб	Підкреслює, що комунікативна компетентність формується в процесі реальної взаємодії людини з іншими та виступає результатом особистого досвіду розв'язання типових для певного віку комунікативних ситуацій поза навчальним середовищем. Це сприяє поступовій соціалізації та підготовці до активного функціонування в суспільстві.
О. Боровець,	Трактує її як здатність налагоджувати та підтримувати контакти з іншими людьми, використовуючи внутрішні ресурси, необхідні для ефективної комунікації в різних ситуаціях міжособистісної взаємодії.
О. Пінчук,	Визначає комунікативну компетентність як комплекс умінь встановлювати контакт зі співрозмовником, керувати перебігом взаємодії та дотримуватися культури мовлення. Науковець вважає її провідним компонентом іншомовної комунікативної компетентності, оскільки саме комунікація забезпечує реалізацію інших її складників (дискурсивного, соціолінгвістичного, стратегічного, лінгвістичного) [Бойко 2024, с. 220-222].

У центрі комунікативної компетентності лежить ефективна взаємодія, уміння будувати контакт і підтримувати продуктивне спілкування. Це поняття розглядається з однієї сторони, в лінгвістичному наповненні, як уміння здійснювати мовленнєву діяльність. З іншої сторони, як психологічна категорія де акцент робиться на здатності приймати емоції свої та інших людей, контролювати почуття під час спілкування.

Проблема розвитку комунікативної компетентності в процесі професійної підготовки майбутніх педагогів, зокрема формування їхньої підготованості до здійснення мовленнєвої діяльності, широко розглядалася в наукових дослідженнях і стала предметом вивчення різних теоретичних підходів:

1. «Ділова гра як засіб підготовки студентів до іншомовного спілкування» [Друзь].

2. «Формування готовності студентів вищих педагогічних навчальних закладів до педагогічної діяльності» (Л. П. Кадечко) [цит. за: Глазунова 2006, с. 87].

Наскрізні уміння (soft skills), до яких належать і елементи комунікативної компетентності, мають бути сформовані у кожного студента. До таких умінь належать:

1. Читати і розуміти прочитане.
2. Здатність висловлювати власну думку в залежності від ситуації спілкування.
3. Вміти аргументувати свої твердження.
4. Критично мислити.
5. Ефективно співпрацювати з різними учасниками команди.

З вищезазначеного можемо наголосити, що комунікативна компетентність є основою мовленнєвої адаптації в професійній підготовці вчителів англійської мови.

У Енциклопедії Сучасної України адаптація визначається як багатогранне явище, що охоплює процес поступового пристосування певного

об'єкта до нових умов, результат цього процесу, а також дії, спрямовані на приведення об'єкта у відповідності до певних вимог. Іншими словами, адаптація розуміється як здатність об'єкта функціонувати в конкретних обставинах завдяки зміні або вдосконаленню його характеристик [Дегтярьова, Руденко 2010, с. 37-38].

Ефективно спілкується та людина, яка здатна пристосуватися до нових умов, яка володіє вмінням переконувати інших та вміє підтримувати комунікацію зі співрозмовником.

Поняття **комунікація** – трактується як процес обміну змістовною інформацією, у якому передається не лише інтелектуальний, але й емоційний компонент. Комунікативна компетентність, у свою чергу, означає здатність будувати поведінку відповідно до конкретної ситуації спілкування та досягати в ній результативності. Розвиток комунікативної активності особистості є важливою передумовою її соціально-психологічної адаптації, зокрема професійної [Дегтярьова, Руденко 2010, с. 49].

У вищих навчальних закладах робота спрямована на те, щоб студенти вміли гнучко й ефективно використовувати мовлення в різних професійних ситуаціях, що пов'язано з формуванням у них умінь мовленнєвої адаптації. Під **мовленнєвою адаптацією** розуміють підлаштовування мовлення педагога до можливостей і знань учнів, що забезпечує більшу ефективність навчання. Така адаптація здійснюється шляхом варіативного коригування мовлення на різних лінгвістичних рівнях [Коробова, Коваленко].

В методичній літературі комунікативне мовлення розглядається не тільки як передавання інформації, а як процес мовлення, що створює позитивний психологічний мікроклімат у спілкуванні та визначає особливості взаємодії між усіма учасниками навчального процесу, спосіб організації їхньої спільної роботи.

У «Українському педагогічному словнику» мовлення трактується як практичне застосування мови у процесі висловлення думок та обміну інформацією. Воно є конкретною формою існування мови, що проявляється

через різні мовленнєві акти – як усні, так і письмові. Мовлення може бути монологічним, коли висловлення здійснює одна особа, або діалогічним – у формі взаємної комунікації двох чи більше співрозмовників. Окрім зовнішнього мовлення, яке орієнтоване на взаємодію з іншими людьми, виділяють також внутрішнє мовлення – процес мисленнєвої діяльності. Окремим видом мовлення є читання [Гончаренко 1997, с. 213].

У словнику термінів міжкультурної комунікації мовленнєва адаптація визначається як комплекс методичних прийомів, спрямованих на подолання психологічних та мовних труднощів, що виникають під час спілкування в іншому культурно-мовному середовищі. Її призначенням є активізація мовленнєвих умінь, розвиток навичок повсякденної комунікації, а також ознайомлення з особливостями слухо-мовленнєвої поведінки та типовими мовленнєвими й поведінковими моделями, притаманними певній культурі [Бацевич 2007].

Що стосується методики викладання іноземної мови, то «адаптація мовлення розглядається на рівні мовленнєвих професійних умінь» [Коробова 2017, с. 49]. Науковці розглядають адаптацію як: «якість володіння професійним мовленням; пристосування до умов навчання; самостійна активність» [Коробова 2017, с. 49].

У межах лінгводидактики, психолінгвістики, методики викладання іноземної мови питання адаптації мовлення вчителя англійської мови розглядалося багатьма дослідниками. С. Ю. Ніколаєва розглядає необхідність того, щоб учитель іноземної мови змінював своє мовлення відповідно до мовного рівня учнів. Зокрема, вона зосереджує увагу на підборі граматичного і лексичного матеріалу, який був би доступним і зрозумілим для учнів на різних етапах навчання [Ніколаєва 2002, с. 42].

Мовлення вчителя має бути живим, виразним і зрозумілим для учнів, адже саме воно створює атмосферу довіри, взаєморозуміння й зацікавленості на занятті. Через мову педагог не лише передає знання, а й мотивує дітей до

спілкування, допомагає їм мислити критично та розуміти міжкультурну компетентність.

Формування мовної компетенції в закладах освіти, яке передбачає оволодіння граматичною системою мови та її словником, обов'язково має бути доповнене розвитком мовленнєвої компетенції. Готуючи спеціалістів, університети ставлять за мету підготовку фахівців з високим рівнем сформованої професійної педагогічної компетентності зокрема фахової лінгвістичної та методичної компетенцій. На заняттях із методики навчання іноземних мов, а також у рамках практичних курсів англійської мови у студентів формується професійна-педагогічна компетентність. Посилення професійної складової на заняттях дозволяє виявити та усунути розрив між тим, як майбутні вчителі володіють фаховим мовленням зараз, і тими вимогами, які висуває сучасна освіта.

Отже, мовленнєва адаптація є одним із компонентів мовно-комунікативної і предметно-методичної компетентностей, тому формування навичок мовленнєвої адаптації у студентів факультету іноземної філології є в пріоритеті.

1.2 Методичні підходи до формування комунікативних умінь у процесі мовленнєвої підготовки майбутніх фахівців

Проаналізувавши наукові джерела можемо наголосити, що наразі виокремлюють різні підходи до навчання іноземних мов:

1. PPP (Presentation-Practice-Production /Представлення-Практика

Продуктування): вчитель подає нову лексику або граматику, потім учні відпрацьовують її на вправах.

2. Лексичний метод (Lexical Approach): акцент на словах, стійких виразах і мовленнєвих блоках. Граматика подається допоміжно через контекст.

3. Навчання, засноване на змісті (Content-based learning): вивчають мову через зміст цікавих тем, а лексика, граматика і мовні функції інтегруються природно.

4. Функціональні методи (Functional Approach): приділяється основна увага мовним функціям(попросити, запропонувати, пояснити). Вивчається те, що найчастіше використовується в реальному спілкування.

5. Комунікативні методи (Communicative Approaches): головною метою є успішне спілкування. Учні працюють у парах і групах, використовують автентичні матеріали. Учитель виступає як помічник і фасилітатор, а не як єдине джерело знань. Найкращий спосіб вивчити мову – взаємодія (interaction).

6. Граматико-перекладний метод (Grammar-Translation Approach): зосереджується на граматиці, перекладі та заучуванні слів.

7. Скероване відкриття (Guided discovery): учні, досліджуючи навчальний матеріал, самі роблять висновки, з'ясовують значення слова. Вчитель лише спрямовує запитаннями чи підказками [Дніпровська, Кондрашова 2023, с. 85-86].

Підготовку майбутніх вчителів англійської мови у вищій навчальних закладах здійснюють відповідно до принципів комунікативно-діяльнісного підходу. Його суть полягає у створенні умов, де студенти активно взаємодіють між собою через різні види мовленнєвої діяльності: слухання, говоріння, читання та письмо. При комунікативному підході увагу приділяють не лише мовним знанням, а й тому, як студент будує власні висловлювання. У такій моделі навчання виступає інструментом живого спілкування, а не набором правил для механічного запам'ятовування.

Одним із найбільш складних завдань, яке постає перед викладачами іноземних мов у закладах вищої освіти є якісне вдосконалення мовлення

студентів. Воно має бути більш природнім, логічним, наближеним до того, як спілкуються носії мови і близьке до так званого «рівня соціальної достатності» [Подосиннікова 2018, с. 172-174].

У процесі професійного становлення майбутніх викладачів іноземної мови згідно з принципами комунікативного підходу мовленнєва діяльність розглядається як основна мета, зміст, форма та засіб навчання. Щоб навчання було ефективним, важливо враховувати всі складові усного спілкування: ситуацію, роль, позицію співрозмовника, соціальне середовище, вид і сферу комунікації. Саме поєднання цих чинників забезпечує успішне формування комунікативних умінь і підготовку компетентного вчителя, здатного використовувати мову як реальний інструмент спілкування.

Метою системи формування мовленнєвої діяльності майбутнього вчителя у вищому навчальному закладі повинно бути формування професійної комунікативної компетенції, що передбачає здатність до ефективного спілкування в типових ситуаціях професійної педагогічної діяльності. Головний принцип, який повинен бути покладений в основу такої системи – особистісна орієнтація, що передбачає комунікативний та діяльнісний підходи, текстоцентризм, професійну спрямованість. Метою навчання повинно бути не формування окремих прийомів мовленнєвої поведінки, а вдосконалення якостей особистості майбутнього педагога, здатного свідомо та кваліфіковано діяти в різноманітних комунікативних обставинах [Копетчук 2012, с. 147].

Висвітлюючи питання стосовно особливості активізації мовної активності здобувачів освіти, варто підкреслити, що це специфічна форма активності, що спрямована на реалізацію комунікативних намірів через мовні та мовленнєві механізми.

У своїх наукових роботах Ю. В. Коробова визначає таке бачення змістового наповнення мовленнєвої адаптації майбутніх учителів англійської мови щодо фахового, змістового й операційно-процедурного складників.

1. Фаховий компонент структури мовленнєвої адаптації охоплює:

- а) фаховий мовлений матеріал (фонетичний, граматичний, лексичний);
- б) фаховий мовленнєвий матеріал (тексти, що використовуються у шкільній практиці, навчальні матеріали та компоненти підручників);
- в) невербальні комунікативні засоби (жести) і комплекс професійних знань (як лінгвістичних, так і методичних);
- г) знання, щодо способів зміни мовлення педагога відповідно до підготовленості учнів.

2. Змістовий компонент охоплює добір тематичних блоків та відповідних комунікативних ситуацій.

3. Операційно-процедурний складник мовленнєвої адаптації включає такі елементи:

- а) уміння здійснювати усно комунікацію у професійному контексті (лексичні, граматичні навички та фонетико-відтворювальні навички);
- б) професійні вміння, що включають здатність коригувати як мовленнєву, так і невербальну поведінку відповідно до мовного, вікового та психологічного розвитку учнів; уміння підлаштовувати висловлювання до рівня мовної підготовки школярів; добирати способи навчання і навчальні матеріали з огляду на індивідуальні особливості учнів; переформульовувати складні тексти чи висловлювання за потреби;
- в) вправи, спрямовані на розвиток навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів [Коробова, Коваленко].

У психолінгвістиці мовленнєва діяльність розглядається як динамічний та свідомо керований процес, що здійснюється через мовні засоби і залежить від комунікативної ситуації [Методика викладання англійської мови 2023, с. 176].

До основних функцій мовлення викладача іноземної мови під час уроку належить:

- організаційна;
- оцінювання та коригування;
- спонукання до активності;

- підтримка;
- передавання інформації;
- здійснення контролю.

З огляду на вище зазначені функції, для результативної взаємодії та навчання на занятті, вчитель має володіти низкою адаптивних мовленнєвих умінь. Процес мовленнєвої адаптації педагога іноземної мови реалізується через варіювання складності його мовлення на фонетичному, лексичному, синтаксичному рівнях та на рівні дискурсу залежно від потреб і підготовленості учнів.

Найдієвіші способи змінювання мовлення вчителя для полегшення сприймання навчального матеріалу учнями включають:

- фонетичний рівень: зміна наголосом, темпом, ритму, паузами та інтонацією;
- лексичний рівень: заміна слів, уживання нейтральних стилістичних засобів і зміна складних слів простішими перифразами;
- синтаксичний рівень: побудова простих речень, перевага сурядним конструкціям, уникання аббревіатур, застосування прислівників перед дієслівними формами;
- на рівні дискурсу: створення стимулювальних запитань, додавання уточнювальних запитань після основного, використання різних прийомів перевірки розуміння матеріалу [Коробова 2017, с. 71].

Ключовою метою результативної мовленнєвої адаптації є забезпечення гармонійної взаємодії всіх складників навчального процесу, зокрема:

- учнів, як активних учасників освітнього процесу;
- змістового (матеріали), технологічного (методи), цільового (освітні завдання) та мотиваційного (тематичне наповнення уроку) компонентів;
- індивідуальним стилем педагогічної діяльності викладача.

Сам факт того, що вчитель подає учням будь-яку усну інформацію на занятті, уже передбачає її попереднє пристосування до можливостей та потреб класу, а також до рівня підготовленості й темпу засвоєння матеріалу

кожного учні. Як зазначає Коробова, досвідчений педагог самостійно здійснює таку мовленнєву адаптацію [Коробова 2017, с. 62].

Щоб майбутній фахівець міг упевнено спілкуватися іноземною мовою, йому необхідно володіти повним набором мовленнєвих умінь, навичок і автоматизованих дій, які забезпечать ефективність комунікації.

Міжкультурна комунікація іноземною мовою охоплює чотири базові види мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання та письмо. Мовленнєва діяльність виступає головним і найбільш універсальним способом комунікації між людьми. У психолінгвістиці цю діяльність трактують як активний та свідомо регульований процес, що здійснюється за допомогою мовних засобів і залежить від конкретної комунікативної ситуації, у межах якого відбувається обмін мовленнєвими повідомленнями між учасниками спілкування [Методика навчання іноземних мов і культур 2013, с. 176].

Під час аудіювання та читання людина сприймає та інтерпретує висловленні іншими людьми думки, а під час говоріння та письма вона висловлює власну думку. Водночас, аудіювання і говоріння базується на звуковій системі мови. Тому ці види мовленнєвої діяльності належать до сфери усного мовлення. Натомість читання і письмо опираються на графічну систему мови, оскільки становлять писемну форму мовленнєвої діяльності. З огляду на вище сказане, можемо зазначити категорії мовленнєвої діяльності:

- продуктивні (говоріння, письмо);
- рецептивні (аудіювання, читання).

«Мовленнєва *компетенція* пов'язується з мовленнєвою *діяльністю*. Говоріння окреслюється в педагогічній і лінгвістичній науці як усний продуктивний вид мовленнєвої діяльності, що забезпечує спілкування іноземною мовою як у вигляді діалогу, так і монологу» [Боса 2020].

Аудіювання трактується як усний рецептивний різновид мовленнєвої діяльності, спрямований на слухове сприйняття іноземного тексту або окремих реплік. Основна роль аудіювання полягає, у засвоєнні мовного

матеріалу – від окремих словоформ до понадфразових структур і повноцінного тексту. **Читання**, в свою чергу, є писемним рецептивним видом мовленнєвої діяльності, що потребує сформованих умінь та здатності до осмислення тексту. Читання іншомовних текстів може здійснюватися з різною метою: для загального ознайомлення, детального опрацювання чи вибіркового перегляду. **Письмо** іноземною мовою належить до писемних активних форм мовленнєвої діяльності, що вимагає опанування графічної системи мови, каліграфічних навичок та орфографічних норм [Боса 2020].

Акцент у процесі опанування мови за комунікативним підходом зосереджується на говорінні та аудіюванні. Саме вони є ключовими для реального спілкування. Головною метою цього підходу є подолання мовного бар'єру у студентів та формування вміння ефективно спілкуватися іноземною мовою, що особливо важливо для майбутніх учителів англійської. Щоб перейти від простого повсякденного спілкування до рівня володіння мовою, необхідного для фахової діяльності, студент повинен розвивати всі компоненти іншомовної комунікативної компетентності в комплексі, особливо граматичну, адже вона є основою правильного і впевненого мовлення.

В методичній літературі зазначається, що **граматична компетентність** полягає в умінні людини граматично правильно будувати як усні, так і писемні висловлювання, а також розпізнавати граматичні структури у мовленні співрозмовників, що ґрунтується на взаємодії граматичних знань, навичок та усвідомленого контролю над використанням граматичних форм [Методика навчання іноземних мов і культур 2018, с. 234].

Як підкреслює О. Вовк, граматична компетентність охоплює цілісне знання лексичних, морфологічних. Синтаксичних, фонетичних і орфографічних особливостей мови, необхідних для створення логічних та зв'язних висловлювань. Вона передбачає розуміння граматичних понять і способів вираження граматичних категорій, а також сформовані вміння й навички доречно застосовувати граматичні структури в мовленнєвій

діяльності залежно від ситуацій спілкування, що дозволяє успішно вирішити комунікативні й мисленнєві завдання [Вовк 2021].

Граматичні навички становлять один із ключових елементів граматичної компетентності. Вони характеризуються поступовим автоматизуванням, гнучкістю у використанні та стабільністю, а їхнє формування відбувається поетапно.

Сформовані **репродуктивні граматичні навички** слугують підґрунтям для того, аби мовець міг грамотно та впевнено передавати свої думки як усно, так і письмово (говоріння і письмо). Під час мовлення потрібно обрати граматичну структуру, яка б відповідала ситуації, часу події, стосункам між співрозмовниками і правильно її оформити відповідно до норм іноземної мови. Важливо, щоб намір висловлювання та граматична форма одночасно поєднувалися у свідомості мовця.

Сформована **граматична навичка рецептивного типу** забезпечує здатність людини розуміти зміст почутого або прочитаного, бо в основі лежить сприймання мовного сигналу у звуковій або графічній формі (під час аудіювання і читання). Під час сприймання мовлення чи тексту людина розпізнає граматичні форми та пов'язує їх із певним значенням, завдяки чому правильно розуміє думки інших.

Граматична компетентність сформована тоді, коли сформовані такі вміння:

- правильно добирати синтаксичні конструкції відповідно до того, що хоче сказати;
- передбачати, якою має бути структура речення ще на етапі коли висловлення не набуло остаточної форми;
- не переносити граматичні правила рідної мови на іноземну;
- грамотно поєднувати речення в цілісний фрагмент висловлювання: узгоджувати форми, дотримуватися часової послідовності, користуватися різними варіантами синтаксичних конструкцій;
- узагальнювати й систематизувати граматичні явища;

- використовувати мовні засоби, які дозволяють встановлювати зв'язки між словами, реченнями та частинами висловлювання;
- швидко й автоматично розпізнавати граматичні ознаки мовних одиниць.

Комунікативно орієнтоване опрацювання граматики полягає в тому, що навчання поступово переходить до таких вправ, які наближені до реального спілкування. Чим більше завдання вимагає творчості та взаємодії, тим ефективніше формується граматична навичка. Кожну граматичну структуру можна якісно відпрацювати й довести до автоматизму, якщо вчитель добирає цікаві, різноманітні та творчі вправи. Створення зв'язного висловлення в будь-якій ситуації спілкування передбачає поступове автоматизування певної граматичної структури. Наприклад, описуючи найцікавішу подорож, студент відпрацьовує форми минулих часів Past Tenses; говорячи про майбутні плани – різні граматичні моделі Future Forms; укладаючи інструкцію – застосовує Present Simple; даючи пораду – закріплює вживання модальних дієслів; міркуючи про мрії – тренує Second Conditional, а порівнюючи однокласників, результати змагань чи туристичні об'єкти, використовує форми Degrees of Comparison of Adjectives [Гладка 2023, с. 462-463].

Аудіювання, поряд з усним мовленням, є одним із ключових видів комунікативної діяльності, яким мають оволодіти студенти закладів вищої освіти. Що стосується цілей формування мовленнєвої компетенції в аудіюванні, то потрібно пам'ятати, що вони відрізняються залежно від етапу навчання. **На початковому рівні**, відповідно до Загальноєвропейських Рекомендацій, студенти повинні вміти розуміти розгорнуті висловлювання й лекційний матеріал, а також стежити за аргументацією на добре знайомі теми. **На основному етапі** важливо, щоб здобувачі освіти могли сприймати тривале мовлення, навіть якщо воно недостатньо чітко структуроване або зв'язки між його частинами невиражені явно. Мета **просунутого етапу** полягає у забезпеченні відсутності у слухача жодних утруднень у розумінні

будь-якого розмовного мовлення, живого або у записі, незважаючи на те, що воно може відбуватися у швидкому темпі [Пахомова, Гальченко 2015, с. 17].

У рекомендаціях Ради Європи підкреслюється, що аудіювання є одним із фундаментальних умінь у процесі вивчення іноземної мови, адже у реальній комунікації на нього припадає близько 40-50% часу спілкування. У межах аудиторної роботи приблизно 57% навчального часу займає аудіювання.

Основною одиницею добору матеріалу для формування навичок аудіювання виступає автентичний **аудіотекст**, представлений у формі монологічного чи діалогічного висловлювання, саме такі тексти сприяють розвитку аудитивних і стратегій розуміння у студентів закладів вищої освіти.

Враховуючи вимоги, подані у методичній літературі щодо змістових формальних особливостей навчальних аудіо і відеоматеріалів, а також орієнтуючись на положення чинної Програми щодо рівня сформованості компетентності в аудіюванні у студентів I року навчання, можемо визначити основні **критерії добору навчального матеріалу** для формування англомовної аудитивної компетентності в майбутніх учителів:

1. Доступності: мовний матеріал має відповідати рівню підготовки студентів. У тексті не повинно бути багато нових або складних слів і граматичних конструкцій – не більше 3% від загального обсягу, якщо їх зміст можна зрозуміти з контексту. Оскільки в реальному житті люди частіше спілкуються у формі діалогу, ніж монологу, у навчанні варто надавати перевагу діалогічним текстам. Під час слухання людина сприймає мову не аналітично, а цілісно: за інтонацією, наголосом, темпом і ритмом мовлення. Інтонація допомагає поділити висловлювання на смислові частини, визначити емоції та ставлення мовці. Темпом визначають кількість слів і пауз за хвилину. Для аудіотекстів на початковому етапі навчання оптимальним є 220–280 слів на хвилину. Слухачу краще розуміти зміст і настрій мовця допомагає наголос і тембр. Отже, ці звукові характеристики як інтонація, темп, ритм, наголос, тембр можуть як полегшити, так і ускладнити

сприйняття мовлення на слух, тому їх потрібно враховувати при доборі навчальних аудіотекстів.

2. Оригінальність та мотиваційна важливість: текст має бути цікавим і пізнавальним для студентів, який стимулює до активного слухання і підтримує внутрішню мотивацію до вивчення мови.

3. Автентичності: аудіотексти продукуються носіями мови і вони спрямовані на розкриття культурологічної цінності досліджуваного матеріалу.

4. Урахування віку та життєвого досвіду студентів: навчальний матеріал має бути близьким, зрозумілим і важливим для здобувачів освіти.

5. Навчальні аудіо тексти відповідають темам зазначеним у програмі.

6. Виховне спрямування.

7. Різноманітність текстів за стилями і типами:

- стилі (інформаційний, науковий, розмовний);
- типи (розповіді, описи, новини).

8. Час відведений для прослуховування аудіо тексту: пропонуються короткі тексти до 2 хвилин, а відео до 6-7 хвилин (на перших етапах роботи), та від 3 до 5 хвилин збільшується час для сприйняття довших та складніших аудіо текстів [Шевкопляс 2012, с. 218-223].

Аудіювання – це складна розумова мовленнєва діяльність, яка спирається на природні здібності людини та вдосконалюється впродовж життя. Воно дає можливості сприймати інформацію на слух, утримувати її в пам'яті, робити вибір, оцінювати й інтерпретувати її відповідно до власних потреб або поставленої мети. Уміння розуміти автентичні тексти на слух є одним із ключових умінь для успішної комунікації.

Аудіювання має тісний зв'язок з говорінням. Як аудіювання, так і говоріння є представниками усного мовлення. Під час комунікації вони поступово змінюють одне одного. Аудіювання виступає як сприйняття

інформації, так і є проявом реакції співрозмовника на почуте [Пахомова, Гальченко 2015, с. 43].

Говоріння – це усний продуктивний вид мовленнєвої діяльності, за допомогою якого відбувається комунікація між співрозмовниками завдяки діалогу або монологу.

Ключовими ознаками говоріння є:

1. Зацікавленість – бажання спілкуватися.
2. Ініціативність – прояв внутрішньої зацікавленості та активна участь у процесі.
3. Спрямованість на результат – досягнення практичної мети.
4. Відповідність конкретній ситуації.
5. Відкриття, непередбачуваність – уміння імпровізувати відповідно до мовленнєвої ситуації.
6. Швидкість та динаміка висловлювання [Конспект лекцій 2018, с. 31].

Визначаючи основні завдання, а саме в говорінні, слід враховувати, що йдеться про професійно-орієнтовану мовленнєву компетенцію майбутнього викладача іноземної мови. На основі Загальноєвропейських Рекомендацій протягом навчання майбутніх викладачів у вищому навчальному закладі можемо спостерігати зміни в рівні володіння студентами іншомовним говорінням від рівня В - незалежний користувач на 1 курсі до рівня С – досвідчений користувач на кінець навчання у вищому навчальному заклад.

По завершенню початкового етапу студент повинен стати незалежним користувачем в плані говоріння. На основному етапі акцент переноситься з навчання говоріння іноземною мовою для проведення занять на професійне спілкування з колегами з метою власного професійного зростання. І насамкінець, важливо підкреслити ключовий момент заключного етапу розвитку компетенцій студентів в говорінні, що саме на цьому етапі розвивається і вдосконалюється вміння, які були сформовані на попередніх етапах.

Отже, формування мовленнєвої компетенції здійснюється у три етапи: початковий, основний, просунутий.

Початковий етап: містить короткий вступний етап (1-2 місяці), завдання якого – запустити мовленнєві процеси, допомогти студентам адаптуватися до нової мови. Загалом цей етап триває до двох років. Його головна мета – сформувати базові навички усного мовлення. З точки зору рівнів володіння мовленням, такі основи означають, що студенти виходять на рівень самостійних користувачів іноземної мови в усному мовленні. Основний етап навчання триває приблизно 2–2,5 роки. Його мета – сформувати вміння вести діалог і монолог практично без обмежень: у різних ситуаціях, на різні теми й з використанням широкого мовного матеріалу. Просунутий етап триває до завершення всього періоду навчання (ще 1,5–2 роки, разом з магістратурою). На цьому рівні студенти вдосконалюють уміння усного мовлення, розвивають упевненість і гнучкість у спілкуванні та поступово переходять до рівня досвідчених користувачів мови [Пахомова, Гальченко 2015, с. 37].

Говорінню слід навчати так, щоб студенти усвідомлювали, що їхні висловлювання мають виконувати практичні завдання, подібних до тих, які виникають в реальному спілкуванні. Тому на всіх етапах навчального процесу вправи з говоріння повинні мати комунікативну мету і пов'язані з конкретними життєвими ситуаціями.

Діалогічне мовлення, не піддається попередньому плануванню. Воно виникає спонтанно, є емоційно забарвленим і ситуаційно зумовленим. Основні риси в діалогічному мовленні.

1. Специфічні:

- спонтанність та емоційність;
- двосторонній характер.

2. Лінгвістичні особливості:

- часто використовуються еліптичні висловлювання (неповні відповіді, короткі репліки);

- значне місце займають розмовні кліше, які підтримують спілкування, але не несуть нової інформації;
- застосування скорочених форм слів, замість пропущених частин ставиться апостроф або спеціальний знак.

Що стосується монологічного мовлення, то воно є контекстно-ситуативним. Монологічний вислів має чітку тему та головну думку, а його композиція і логічна послідовність залежить від комунікативного завдання мовця.

Риси монологічного мовлення:

1. Визначається структурна завершеність вислову.
2. Повні фрази, тому що висловлювання не мають пропусків.
3. Різноманітність конструкцій та ускладнений синтаксис (різні типи речень, розширені структури).
4. Зв'язність висловлювання:
 - слова і вирази, що вказують на час дії;
 - конструкції, що позначають причинно-наслідкові зв'язки;
 - формули для початку та завершення повідомлення;
 - фразами, що передають ставлення мовця [Пахомова, Гальченко 2015, с. 88].

Робота над формуванням мовленнєвої адаптації ґрунтується на розвитку вмінь вести діалог та підтримувати усне спілкування. Мовленнєва компетентність з іноземної мови за О. Б. Тарнопольським, має професійну спрямованість, адже її результативність залежить від здатності студентів природно реагувати на комунікативні ситуації та активно долучатися до процесу спілкування [Тарнопольський 2019].

Інтерактивне залучення учасників до англomовної комунікації передбачає організацію навчання у формі співпраці, де і викладач, і студенти виступають рівноправними учасниками освітнього процесу. Такий підхід створює сприятливе середовище взаємодії, у якому майбутні вчителі англійської мови мають можливість відпрацювати комунікативні навички в

умовах, наближених до реальних життєвих ситуацій [Пахомова, Сенченко 2013]

Усне й писемне мовлення складається з автоматизованих складових – лексичних, граматичних і фонетичних навичок. Саме їхнє формування є основою у навчанні говорінню, аудіюванню, читанню та письму.

Мовленнєва діяльність включає три групи дій, які відповідають трьом головним сторонам мовлення:

- структурній (граматичній), яка пов'язана з правильним побудуванням речень;
- семантичний (лексичний), яка забезпечує вибір потрібних слів і точне вираження змісту;
- виражальній, що проявляється у фонетиці (для усного мовлення) або графіці (для письма).

Мовні знання передбачають мовні засоби спілкування (слова, граматичні структури тощо), правила, за якими мовні одиниці перетворюються на осмислене висловлювання, поняття, які по-різному відображаються в різних мовах. Граматичні знання включають знання форм, значень, вживання, мовленнєвих функцій граматичних структур. Лексичні – знання звукової і графічної форм, значення, вживання лексичних одиниць. Фонетичні – знання вимови звуків, комплексу засобів для організації висловлювання в комунікативну та логіко-сміслову єдність (мелодія, наголос, паузи, темп, гучність). До мовленнєвих належать знання, які допомагають логічно будувати діалогічне та монологічне мовлення, письмові повідомлення, розуміти усні та письмові текст [Задорожна 2010, с. 17].

Змінювання мовлення вчителя може відбуватися на фонетичному, лексичному, синтаксичному рівнях, а також на рівні дискурсу. З огляду на це Ю. В. Коробова виділяє групу вправ, спрямованих на розвиток умінь мовленнєвої адаптації. Ці вправи допомагають вдосконалити здатність змінювати власне мовлення, а також формують адаптивні навички у майбутніх педагогів.

Перша підсистема вправ – метою є розвиток умінь адаптувати мовлення англійською мовою на фонетичному рівні, що передбачає формуванню уміння коригувати власне мовлення завдяки:

- зниження темпу мовлення за рахунок додаткового наголосу на ключових словах, а також за допомогою паузи;
- зміна тону інтонації.

Друга підсистема вправ. Завдяки вправам цієї підсистеми відбувається розвиток умінь адаптації мовлення на лексичному рівні. Студенти повинні вміти змінювати висловлювання, щоб уникати незнайомих слів для учнів, шляхом перефразування.

Третя підсистема вправ. Акцент робиться на формуванні навичок синтаксичної адаптації мовлення. Студенти навчаються змінювати структуру висловлювання, спрощуючи її. Для цього вчаться використовувати короткі речення, лінійну структуру, уникають надмірних скорочень.

Четверта підсистема вправ. Ця група вправ спрямована на формування комплексних умінь мовленнєвої адаптації. Мова йде про одночасний розвиток навичок на фонетичному, лексичному, синтаксичному рівнях і на рівні дискурсу. Тут поєднується робота над лексичними і синтаксичними аспектами адаптивного мовлення [Коробова 2017].

Отже, основне завдання іноземної мови є те, що вона має слугувати засобом ефективної комунікації для студентів філологічних спеціальностей. Майбутнім педагогам необхідно опанувати комунікативні вміння, що охоплюють говоріння, аудіювання, читання та письмо. Щоб цього досягти, сучасний учитель має добре володіти новітніми технологіями навчання, використовувати активні методи викладання, а сам процес підготовки педагогів повинен включати оволодіння цими підходами. Значну роль у цьому відіграє комунікативний підхід, який сьогодні є особливо важливим та актуальним для якісної підготовки фахівців з англійської мови.

С. У. Гончаренко говорить: «...спілкування – це необхідна умова формування, існування й розвитку особистості» [цит. за: Луців 2014, с. 170].

Під час опанування іноземної мови необхідно створювати такі комунікативні ситуації, які одночасно викликають у студентів інтерес і дають можливість розкрити їхні мовні здібності. Учитель має моделювати навчальні умови, у яких студенти не просто відпрацьовують мовні конструкції, а ніби реально потрапляють у ситуації спілкування. Це допомагає їм діяти природно, висловлювати свої судження, ухвалювати рішення та реагувати так, як у реальному житті. Виконуючи різні ролі, студенти вчаться дивитися на події з позиції іншої людини, що сприяє розвитку емпатії, креативності, гнучкого мислення та справжніх комунікативних умінь.

У створенні моделі формування мовних умінь адаптації у майбутніх фахівців центральними є такі засади:

- професійна спрямованість;
- функціональний підхід (засвоєння лексичних одиниць та граматичних структур);
- принцип свідомості;
- принцип інтеграції, що забезпечує формування умінь діалогічного і монологічного мовлення [Коробова 2017, с. 130].

Процес вивчення іноземної мови має відбуватися на пріоритеті комунікативних умінь. Така стратегія дає можливість рухатися від простого засвоєння мовних правил до їх активного застосування у практичних ситуаціях. Застосування інноваційних методів на заняттях мотивує студентів до більшої мовленнєвої активності та сприяє розвитку вміння говорити іноземною мовою.

На заняттях працюючи над навчанням усного спілкування роль викладача стає більш багатогранною та активною. Він не просто подає матеріал, а створює умови для живого спілкування. Розробляє комунікативні ситуації, організовує обговорення, формує позитивну атмосферу на заняттях і заохочує кожного студента брати участь у розмові. Викладач виступає не лише наставником, а й партнером у спілкуванні, сприяючи природному розвитку мовної взаємодії. Основна мета полягає не в механічному

відтворенні фраз, а в активному використанні мови у змістових ситуаціях, де студенти можуть застосовувати вже засвоєні мовні конструкції на практиці.

1.3 Роль психологічних і педагогічних впливів на розвиток мовленнєвої адаптації студентів

Беручи до уваги те, що навчання іноземної мови у вищому закладі освіти спрямоване передусім на формування умінь спілкуватися як усно, так і письмово, модернізація мовної підготовки повинна бути орієнтовна на розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності. Зокрема, важливо вдосконалювати навички говоріння, аудіювання, читання та письма, забезпечуючи їх гармонійний і послідовний розвиток. Саме таке навчання зводиться до формування мовної і мовленнєвої компетенції у цих видах, оскільки саме через таку компетенцію здійснюється іншомовна комунікація [Пахомова 2015, с. 4].

Викладання іноземної мови ґрунтується на комунікативному підході. Саме він забезпечує можливість у студентів сформувати вміння доречно використовувати мовні засоби процесі спілкування.

Звертаємо увагу, що підготовка майбутніх спеціалістів має бути комплексною: теоретичні заняття спрямовані на набуття мовної компетенції, а практичні — розвивати вміння спілкуватися. Важливим результатом цього процесу має бути оволодіння високим рівнем комунікативної компетентності.

Формуванню мовленнєвої адаптації передбачає організацію навчання таким чином, щоб студенти активно включалися в ситуативне спілкування, максимально наближене до реальних життєвих ситуацій. Основна увага при цьому зосереджується на мовленні як формі комунікативної діяльності.

Щоб визначити, яким характеристикам усного мовлення необхідно навчати студентів закладу вищої освіти, слід урахувати їх як вікові, так і

психологічні особливості. Індивідуальні риси особистості, рівень психічного розвитку та здатність засвоєння навчального матеріалу в певному віковому періоді впливають на організацію навчального процесу, добір методів, прийомів і видів навчальної діяльності.

Юнацький вік – це період, коли активно розвиваються навички усного мовлення. З'являються вміння підтримувати розмову, висловлювати власну позицію. Однак у сучасних умовах навчання усне спілкування нерідко стає складним, оскільки потребує від студентів більшої впевненості, гнучкості та здатності швидко добирати мовні засоби. Через це студентські монологи часто бувають неповними, недостатньо логічними, стилістично нейтральними та не зовсім відповідними поставленому завданню. Багато хто має труднощі з тим, щоб зацікавити слухача, перефразувати думку більш вдалим словом. Такі труднощі зумовлені складністю усного мовлення та мовленнєвих механізмів. У студентському віці мовленнєві навички переходять на вищий рівень: від простих висловлювань до більш осмислених, логічних, розгорнутих. Завдяки цьому студенти можуть покращити зміст свого мовлення й говорити точніше та впевненіше, що безпосередньо впливає на успішність спілкування.

Для успішного оволодіння будь-якою іноземною мовою важливим є перебування в автентичному мовному середовищі. Проте для студентів, які вивчають іноземну мову в Україні, таке середовище не є природним і недоступним у повсякденному житті. Унаслідок цього, навіть маючи добрі теоретичні знання, студенти часто стикаються з мовним бар'єром та недостатнім рівнем практичного володіння мовою, не завжди здатні одразу застосовувати здобуті на заняттях знання в живому спілкуванні, особливо в ситуаціях, що потребують співпраці. Ця проблема й досі залишається однією з найпоширеніших у навчанні. Одним із способів вирішення цих труднощів є створення умов, близьких до мовного середовища. Це включає використання автентичних текстів, аудіо та відео матеріалів, що ґрунтується на основі комунікативної методики і яка орієнтована на вдосконалення вміння

спілкуватися. Пісні, телевізійні передачі, фільми, буклети, книжки англійською мовою – це той автентичний матеріал, завдяки якому студенти можуть практикувати англійську як на заняттях, так і самостійно. Цей матеріал має містити лексику й вирази, які використовуються в професійній сфері та дає змогу вивчати мову в її природному вигляді. У результаті студенти отримують міцну базу знань, необхідну для досягнення певного рівня володіння іноземною мовою.

Ключовим чинником успішного розвитку усного мовлення є активне залучення студентів у процес іншомовної комунікації. Робота в парах, в групах, участь в обговореннях, виконання практичних, мовленнєвих завдань сприяють формуванню здатності впевнено висловлюватися іноземною мовою в різних ситуаціях.

Вчителі і студенти відчують, що тривога є великою перешкодою для подолання формування навичок говорити англійською мовою. С. Крашен вважає, що тривога являє собою серйозні перешкоди для опанування другою мовою, а також її ефективності.

Ідентифіковано три компоненти іноземної мовної тривоги:

1. Занепокоєння спілкування, що виникає внаслідок нездатності студентів адекватно висловлювати зрілі думки і ідеї.
2. Страх негативної соціальної оцінки, що впливає з необхідності вчителя зробити позитивний соціальний вплив на інших.
3. Занепокоєння за академічною оцінкою.

Американський лінгвіст Стівен Крашен зазначав: «Будь-яку мову треба вчити природним чином, тоді навчання буде максимально швидким та продуктивним» [Гіпотези Стівена Крашена].

С. Крашен висунув 5 гіпотез, що пояснюють механізми засвоєння іноземних мов.

1. Гіпотеза засвоєння та вивчення.

За С. Крашеном, існують 2 різних процеси опанування мови: засвоєння та вивчення. Засвоєння відбувається мимоволі, коли людина сприймає мову

під час читання, прослуховування музики, перегляду фільмів. Тут ми не вчимо нічого навмисно, а підсвідомо накопичуємо мовний досвід. Натомість вивчення – свідомо діяльність, коли ми цілеспрямовано працюємо над правилами, граматиною та структурою висловлювань.

2. Гіпотеза редактора.

С. Крашен зазначає, що під час вивчення мови в людини виникає внутрішній редактор, який стежить за правильністю мовлення, контролює граматику. Завдяки тренуванню граматичних правил та вправ ми вчимося говорити англійською грамотно і будувати логічні висловлювання. Проте, за С. Крашеном, цей редактор може і заважати: надмірний контроль під час спілкування часто спричиняє мовний бар'єр. Людина боїться помилитися, говорить повільно, що призводить до погіршення результатів природності мовлення.

3. Гіпотеза природного порядку.

Учений стверджує, що граматичні явища засвоюються у природному для мозку порядку, коли викладання матеріалу здійснюється від простого до складного.

4. Гіпотеза емоційного фільтру.

На думку С. Крашена, емоційний фільтр – психологічний бар'єр, який може або сприяти навчанню, або блокувати. Якщо студент відчуває негативні емоції: страх, агресивність, роздратування, сум, то емоційний фільтр піднімається і тоді людина гірше засвоює матеріал. Коли є емоційний стан позитивний, то і процес опанування іноземної мови відбувається значно ширше.

5. Гіпотеза зрозумілого введення.

Щоб навчання було результативним, студент повинен отримати такий мовний матеріал, який він здатен зрозуміти, навіть, якщо рівень трохи вищий за його теперішні можливості. Саме цей тип інформації природнім шляхом приводить до прогресу [Гіпотези Стівена Крашена].

Дослідивши гіпотези С. Крашена, можемо рекомендувати майбутнім викладачам:

- 1. Навчайтеся природним способом** — обирайте матеріали, які вам цікаві (книги, серіали, ігри).
- 2. Регулярно практикуйте говоріння** — ведіть природні діалоги англійською.
- 3. Не ігноруйте граматику** — вона важлива для точності мовлення, але не має бути в центрі уваги.
- 4. Читайте англійською** — це допоможе «відчувати» мову та засвоїти структури.
- 5. Слухайте англійську** — подкасти, фільми, серіали допомагають мимоволі засвоїти фрази.
- 6. Рідше звертайтеся до словника** — намагайтесь розуміти контекст інтуїтивно.
- 7. Використовуйте перевірені ресурси** — автентичні підручники побудовані за логікою засвоєння.
- 8. Займайтесь у гарному настрої** — позитивні емоції полегшують навчання.

Психолого-педагогічні чинники як низька мотивація, низька самооцінка і тривога можуть утворити психологічний бар'єр, який перешкоджатиме формуванню мовленнєвої адаптації у майбутніх викладачів.

Г. Д. Браун стверджує: «Імовірно, людина з високою самооцінкою здатна вільніше виходити за межі себе, бути менш гальмованою та завдяки силі свого еґо робити необхідні помилки, пов'язані з вивченням мови, з меншою загрозою для свого еґо» [Brown, Douglas 2000, с. 145].

З вищезазначеного можемо стверджувати, що шляхом зменшення тривожності на занятті, завдяки створенню психологічного мікроклімату, ми можемо активізувати вільну комунікацію студентів і готовність вчитися. Надзвичайно важливим є створення позитивного настрою на заняттях. Саме він формує комфортне навчальне середовище, яке стає основою для

особистісного розвитку, самовираження студента. Дружня атмосфера на занятті є запорукою результативності формування комунікативних умінь, та сприяє тому, що майбутні фахівці вільно висловлюють власні думки, тому що почуваються впевненіше, долається мовленнєвий бар'єр.

В. Ф. Шаталов наголошував, що справжнє захоплення навчанням виникає тоді, коли воно пов'язане з наполегливою і цілеспрямованою працею. Чим більше зусиль докладає студент, тим вагомішим є результати, а досягнення, у свою чергу, стимулюють нову хвилю зацікавлення і мотивують працювати ще серйозніше та відповідальніше [Калошин, Гоменко, Сушенцева 2008, с. 15].

Наступний чинник, який впливає на отримання бажаних результатів навчання студентів є їхня мотивація. М. Уест наголошував: «Іноземної мови неможливо навчити, їй можна тільки навчитися» [Тарнопольський, Кабанова 2019, с.3]. Коли у студента відсутня внутрішня мотивація або вона занадто слабка, то їхній прогрес в опануванні мови буде низьким, а навчання малоефективним [Методика навчання іноземних мов і культур 2013, с.177]. Завдяки мотивації з'являється активність та визначаються засоби та прийоми для досягнення поставленої мети. Підтримує мотивацію успіх. Якщо успіх відсутній, то вона може зменшуватися, що негативно відзначається на навчальній активності студентів. У процесі вивчення мови мотиваційний поштовх відіграє особливу роль, адже є рушійною силою, яка прискорює процес мовлення.

У фахових джерелах зазвичай визначають два основні види мотивації: зовнішню і внутрішню. Перша підтримує інтерес протягом усього навчання, а друга допомагає залучати студентів до процесу опанування англійською мовою [Тарнопольський, Кабанова 2019, с. 53].

Варто в оволодінні знаннями з іноземної мови базуватися на внутрішню мотивацію, тому що вона є саме власним бажанням здобувача, а не є поштовхом зовнішніх чинників. Хочемо зазначити, що ефективність навчання зростає, коли у людини є як внутрішня, так і зовнішня мотивація. Особливо

важливим є емоційність діяльності, бо вона формує ставлення до навчання і визначає рівень активності. Успішність засвоєння матеріалу залежить від того, наскільки навчальна ситуація викликає в здобувача освіти позитивні емоції, почуття задоволення або зацікавленості [Тарнопольський, Кабанова 2019, с. 43].

Коли комунікація виконує свою особистісну функцію, тоді виникають позитивні емоції у процесі спілкування. Людське спілкування охоплює 3 ключові функції: формування спільної діяльності; пізнання та особиста взаємодія; можливість самовираження, отримання підтримки, визнання та самопізнання.

За задоволення емоційних потреб людини відповідає саме особистісна функція. Тому вона є фундаментальною для комунікацій і для іншомовного спілкування [Тарнопольський, Кабанова 2019, с. 42].

Не менш важливі якості особистості для успішного опанування мови є здібності до її засвоєння, працелюбність, наполегливість у досягненні мети, самодисципліна тощо.

Отже, треба формувати з іноземної мови навчальний процес таким чином, щоб він був особистісно орієнтованим та сприяв позитивному емоційному фону. Слід підтримувати позитивну навчальну мотивацію у майбутніх спеціалістів навіть під час контролю знань. Наголошуємо, що зацікавлене навчання має місце там, де враховуються індивідуальні та психологічні особливості здобувачів освіти. Наблизити навчальну ситуацію на парах до реального спілкування – таке завдання кожного викладача. Стимулювати розвиток внутрішньої мотивації можна наданням будь-якої можливості обрати способи виконання завдань на заняттях, що позитивно впливає на кінцевий результат навчання. Відповідно змінюються форми роботи. Перевага надається на користь взаємодії в парах, групах, командах і менше часу відводиться індивідуальній та фронтальній роботі в аудиторії.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Без використання сучасних освітніх технологій неможливе якісне формування мовленнєвих умінь у студентів закладів вищої освіти. Інноваційні та інтерактивні технології стають повсякденною частиною навчального процесу, особливо у ЗВО.

Як наголошує М. В. Кісіль, оновлення підходів та технологій, а також використання новітніх педагогічних інновацій у навчальному процесі, є одним із головних шляхів модернізації освітньої системи. Інновації (нововведення) охоплюють нові форми організації діяльності, управління та технології, які суттєво впливають на різні сфери життя людини [цит. За: Єрмоленко 2022, с. 19].

Під **технологією навчання** розуміють систему найбільших дієвих способів організації освітнього процесу, спрямованих на досягнення запланованих результатів з мінімальними затратами часу та ресурсів. Це методи та прийоми роботи, які спеціально підібрані та структуровані, які педагог застосовував у професійній діяльності [Методика навчання іноземних мов і культур 2013, с. 567].

Інтерактивність (“*inter*” – «взаємний», “*act*” – діяти) – означає активну взаємодію через діалог – як із технічними засобами (наприклад, з комп’ютером), так і без них, тобто у живому спілкуванні між людьми. Основа інтерактивного навчання ґрунтується на тому, що всі учасники беруть активну участь у пізнавальному процесі. Таке навчання не зводиться лише до обміну репліками між викладачем і студентами. Порівняно з традиційним підходом, де головну роль зазвичай відіграє викладач, то тут

ключове значення має взаємодія між самими студентами. Вони не обмежуються пасивним слуханням, а активно обговорюють матеріал, діляться власними поглядами, працюють у парах і групах. Викладач у цьому процесі виконує роль координатора чи консультанта, спрямовуючи роботу не домінуючи в ній. Такий формат робить усіх учасників рівноправними суб'єктами навчання. Кожен має можливість висловити власну думку, кожен визнається важливим та значущим [Єрмоленко 2021, с. 21].

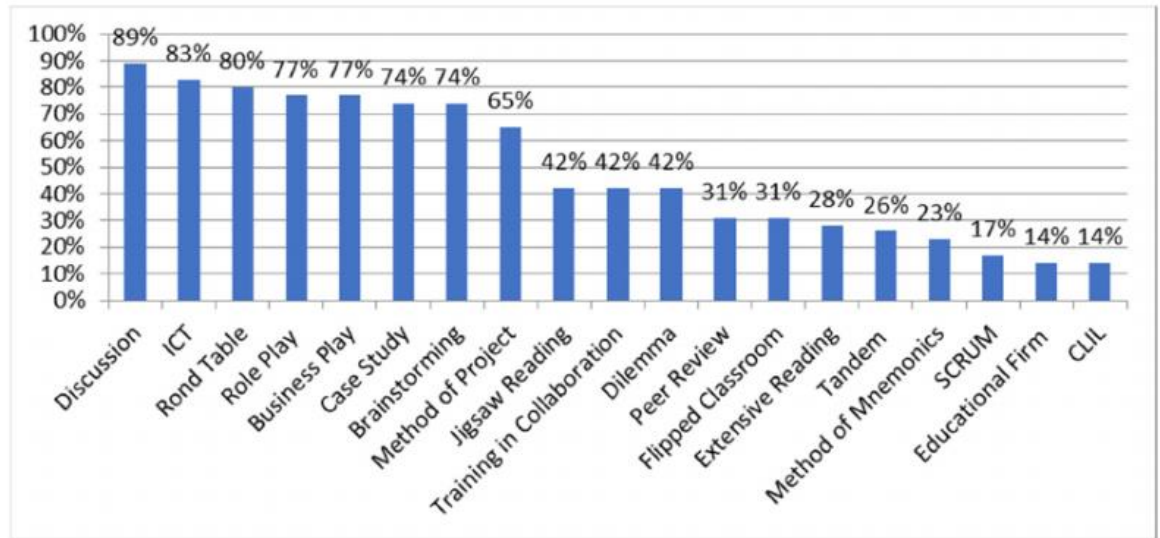
Сьогодні у сфері викладання іноземних мов у закладах освіти одним із ключових напрямків розвитку вважають упровадження сучасних освітніх концепцій та систем. Такі підходи сприяють формуванню особистісно орієнтованого, діяльнісного, культурологічного, комунікативно-когнітивного та професійно-спрямованого навчання, що підсилює ефективність засвоєння навчального матеріалу. Водночас зміст занять з англійської мови має стимулювати мотивацію студентів до навчальної, комунікативної, пізнавальної і практично-професійної діяльності.

Виділимо основні методи інтерактивного навчання. До них належать: кейс-метод (*case studies*), мозковий штурм (*brainstorming*), метод проєктів (*the method of project*), асоціативний метод (*the associative method*), спільне навчання (*cooperative learning*), використання ІКТ, технологія перевернутого класу, дискусія, круглий стіл та інші.

Підсумки дослідження Біляєвої показали, що найбільш уживаними методами інтерактивного навчання є дискусія (89%), застосування ІКТ та Круглий стіл (80%), рольові ігри та кейс-методи становлять 77%, мозковий штурм (74%), метод проєктів (65%) [Belyaeva et al. 2019].

Рисунок 2.1

Розподіл методів за їх популярність серед викладачів

[Belyaeva et al. 2019].

Як наголошує С. П. Бондар, будь-який метод навчання має свої переваги та недоліки, які потрібно враховувати під час їхнього вибору відповідно до поставлених навчальних завдань [Модернізація методів навчання у профільній школі, с. 60].

Отже, педагог обирає і комбінує методи навчання залежно від низки умов і обставин, які впливають на організацію освітнього процесу. До найважливіших з них належать: спеціалізація навчання, мета і завдання дисципліни, зміст теми, рівень підготовки учнів, їхні індивідуальні здібності та навчальні можливості, особливості групи, умови проведення занять, матеріальне забезпечення, а також професійні якості самого викладача (ерудиція, компетентність, особисті якості). Упровадження новітніх методів у навчальний процес дозволяє педагогам значно підвищити ефективність навчання, що сприятиме формуванню мовної особистості. Завдяки інтеграції новітніх підходів у навчальний процес, викладачі можуть одночасно розвивати в студентів усі види мовленнєвої діяльності — читання, аудіювання, говоріння та письмо, що сприятиме формуванню мовленнєвої адаптації майбутніх викладачів. Це відбувається через роботу з автентичними матеріалами, участь у дискусіях, створення письмових робіт,

вивчення культури й традицій носіїв мови. Крім того, студенти розширюють свій словниковий запас і формують стійку мотивацію до вивчення мови, оскільки навчання стає більш живим, актуальним і наближеним до реального спілкування. Професор М. І. Пентиліук розуміє під мовною особистістю людину, яка не просто знає мову, а й уміє грамотно та красиво нею користуватися, подібно до її носія, має розвинені лінгвістичні знання та високий рівень комунікативних умінь і навичок, а також піклується про якість і вдосконалення власного мовлення [Луців 2014, с. 168].

2.1 Освітні технології

Застосування освітніх технологій сприяє тому, що набуті знання стають більш значущими та практично спрямованими. Такі методи формують позитивне ставлення до навчального предмету і роблять заняття більш цікавими і корисним. Інтерактивні технології ґрунтуються на тому, щоб освітній процес був більш активним і змістовним. Їхня головна ідея полягає в тому, щоб стимулювати мислення студентів, задіяти їхні попередні знання, допомагати кожному працювати у власному темпі та дозволяти самостійно усвідомлювати. Як отримані знання можна застосувати на практиці.

Інтерактивні методи передбачають таку організацію роботи, коли студенти навчаються у співпраці. Індивідуальні завдання перетворюються на групові, а кожен учасник виконує важливу і неповторну роль у спільному результаті. Успіх групи залежить від активності, відповідальності та співпраці кожного її члена. Грамотне використання різних інтерактивних технологій під час занять допомагає знизити напруження, яке часто супроводжує навчальну діяльність, урізноманітнити форми роботи, зосереджуючи увагу учнів на ключових навчальних проблемах, що потребують глибокого опрацювання [Єрмоленко 2022, с. 26].

Все частіше на заняттях використовують такі форми роботи, у яких більшість студентів активно бере участь в обговоренні, дискутують, висловлюють власну думку. Ефективним підходом є робота в малих групах, адже саме вона дає змогу кожному долучитися до спільного завдання, обмінятися ідеями та взяти участь у вирішенні навчальної проблеми.

Технології співпраці (*cooperative learning*) у навчанні іноземної мови – це підходи, які ґрунтуються на взаємодії студентів у парі, малій групі або всьому колективі. Під час такої роботи студенти не лише виконують власні завдання, а й допомагають одне одному, беруть спільну відповідальність за результат і підтримують успіх кожного учасника в опануванні іноземною комунікативною компетентністю.

Технологія співпраці передбачає як форми колективної роботи: робота в парах, малих групах, ротація в трійках, «два-чотири-всі разом», так і групово-колективні методи: «мікрофон», «незакінчені речення», «ажурна пилка», мозковий штурм. Робота на засадах співробітництва дає можливість збільшити час активного мовлення кожного студента на занятті, акцентувати увагу на самостійному добуванні інформації, її критичному осмисленні та засвоєнні.

Прийом «Ажурна пилка» є ефективним способом залучення студентів до активного іншомовного спілкування. Його ідея полягає в тому, що велику кількість матеріалу студенти опановують швидко завдяки розподілу інформації між групами. Одна група отримує опорну схему з пропущеними лінгвосоціокультурними даними, а інша – варіант тієї ж схеми, але з відсутніми фрагментами, які є в першій. Щоб заповнити прогалини, студенти мають спілкуватися між собою, обмінюватися потрібними відомостями та таким чином відновити повний зміст [Пахомова, Сенченко 2013, с. 60].

Для залучення студентів до інтенсивної мовленнєвої діяльності в груповій роботі використовуємо прийом «Інтерв'ю». Його суть полягає в тому, що кожен студент має опитати якнайбільше однокласників, щоб дізнатися їхню думку чи відповіді на поставлені запитання. Під час роботи

студенти вільно рухаються аудиторією, звертаються з питаннями до різних учасників групи, занотовують відповіді, а потім переходять до наступного співрозмовника. Після завершення опитування результати обговорюються всією групою. Такий прийом забезпечує високу інтенсивність мовленнєвої практики.

Не менш цікавим є прийом «Пошук пари». Його принцип будується на тому, що кожен учасник має картку з інформацією, яку можуть доповнити лише інші члени групи, відповідаючи на запитання. Мовний матеріал при цьому може сильно варіюватися за складністю і відповідати пізнавальним можливостям гравців. Наприклад, одним із завдань може бути пошук однодумця в полеміці. Учасники отримують картку, на якій викладено ту чи іншу думку з обговорюваної проблеми. Завдання кожного: за допомогою запитань знайти того, хто має схожу позицію. Наприклад, при обговоренні проблеми *“TV: is it good and useful?”* учні отримують такі картки: а) *I like to watch TV. / can watch it from morning till night. In every programme I find something useful for me.* В) *Some programmes help me in my study. Watching TV every day I know everything about the events in different countries.*

Ще одним видом мовленнєвої взаємодії є дискусія. Під час неї студенти обмінюються поглядом на певну проблему, що дозволяє виробити спільне рішення щодо питання, яке розглядається.

Важливою умовою проведення дискусії є наявність суперечливої теми, під час обговорення якої учасники мають змогу вільно висловити власну думку. Такий формат роботи дає можливість студентам глибше усвідомити соціальні, моральні та етичні виміри обговорювання питань, а також сприяє формуванню навичок аргументації. Дискусія не лише допомагає вдосконалювати ситуативне діалогічне та монологічне мовлення, яке було засвоєне раніше, але й стимулює живе спілкування. Вона підвищує інтерес студентів до актуальних для них тем, надає можливість висловлювати власну позицію та обмінюватися досвідом.

Дж. Скрівенер пропонує низку правил організації дискусії, які сприяють розвитку продуктивних мовленнєвих умінь, насамперед говоріння. Серед них:

1. Уважний вибір теми та репліки. Найбільшу користь приносять спонтанні обговорення актуальних питань або матеріалів зі ЗМІ. Їхня мета полягає не у вивченні лексики чи граматики, а у розвитку загальної здатності висловлюватися.

2. Чітко структурована розмова. Завдання викладача – створити умови, у яких кожен студент матиме можливість брати участь у спілкуванні. Викладач підтримує інтерес та динаміку розмови, не втручаючись надмірно в сам процес обговорення.

3. Уникання розмовної петлі. Педагог повинен давати студентам достатньо часу на обдумування питання чи репліки, не перенасичуючи бесіду поспішними, численними запитаннями, що можуть дезорієнтувати.

4. Використання відкритих запитань. Ефективними є запитання типу «Хто?», «Що?», «Де?», «Коли?», «Як?» та «Чому?», які стимулюють розгорнуті відповіді. Натомість запитання, що потребують лине «так або ні», варто мінімізувати.

5. Захист непопулярної позиції. Іноді корисно запропонувати студентам представити аргументи на підтримку менш популярної точки зору, що активізує дискусію та робить її більш глибокою і багатогранною [Бондарчук 2020, с. 38].

Дискусія проходить у три етапи, кожен з яких виконує свою роль. Спочатку підготовчий етап на якому визначають тему розмови та формують перелік ключових питань, які треба обговорити. Далі настає основний етап, під час якого учасники обмінюються думками та детально розглядають заплановані питання. На завершення проводять підсумковий етап, де узагальнюють результати обговорення. Це зазвичай робить викладач, але інколи цю роль можна долучити одному із студентів [Пахомова, Сенченко 2013, с. 62].

Успішність дискусії залежить передусім від того, наскільки добре учасники розуміють предмет обговорення, чи мають вони власне бачення проблеми та чи володіють прийомами взаємодії в групі. Надзвичайно важливо, щоб студенти вміли керувати процесом спілкування [Субота 2023, с. 54].

З вище зазначеного можемо підсумувати, що комунікативна стратегія в аудиторії вважається сформованою тоді, коли студент уміє грамотно планувати і будувати своє мовлення, змінювати тактики спілкування залежно від реакції співрозмовника, користуватися мовними опорами для кращого розуміння, а також підлаштовувати темп і форму висловлювань під рівень підготовки слухачів.

До технологій колективної групи відноситься і метод «Мозковий штурм» (*brainstorming activities*). Спочатку має бути чітко сформульована проблема або запитання для вирішення. Щоб розв'язати проблему, учасники пропонують якомога більше варіантів її вирішення. Наприклад, проблемне запитання *“Why did I choose the profession of a foreign language philologist?”*, або *“Why do you study English?”*, яке передбачає будь-які відповіді студентів. Важливо не обмежувати учасників у кількості своїх припущень. Жодна пропозиція не відкидається й не оцінюється, натомість усі ідеї просто фіксуються, включно з найнестандартнішими. Студенти можуть змінювати або вдосконалювати висловлені раніше думки та поєднувати їх. Можна підтримати ідею іншого учасника і відмовитися від власної точки зору. Викладач має заохочувати навіть несподівані ідеї, адже мета даної роботи стимулювати творчу активність студентів не обмежуючи їх. На останньому етапі учасники «мозкового штурму» аналізують всі варіанти відповідей, корегують деякі. Часто студенти виконують роль експерта, секретаря, викладача. Мовленнєві ситуації, які створює викладач на занятті, сприяють розвитку мовленнєвої компетенції і робить навчання більш продуктивним.

Ще один корисний метод – це технологія «квадро». Вона спрямована на виявлення різних поглядів на проблему й формування вміння аргументувати

власну позицію. Після того як визначено суть проблеми, студенти читають тексти, слухають матеріал або переглядають відео, а потім отримують картки з цифрами від одного до чотирьох. Кожна цифра символізує ставлення до запропонованої тези: 1 – погоджуюсь, 2 – погоджуюсь частково, 3 – не погоджуюсь, але....., 4 – не погоджуюсь зовсім. Показавши картку, студенти висловлюють свої аргументи. Обговорення починається з тих, хто обрав цифру 1. Далі виступають учасники з позиціями 2,3,4 [Сучасні технології в освіті 2015, с. 286].

Ми розглянули найпоширеніші групові форми роботи, які дозволяють організовувати мовленнєву взаємодію майбутніх викладачів на заняттях з англійської мови. Завдяки систематичної та цілеспрямованої роботи в групах суттєво збільшується час усного та мовленнєвого практикування кожного студента на парі. Щоб інтерактивні методи були дієвими, важливо враховувати низку чинників: створення умов для діалогічного та монологічного мовлення; постійна комунікативна активність; участь кожного у спілкуванні. Інтерактивне навчання сприяє урізноманітненню занять та робить їх цікавішим.

Важливе місце у сучасному навчанні в українських закладах освіти займає метод проєктів. Він спрямований на розвиток творчості здобувачів освіти, заохочує їх до пошукової та дослідницької роботи. Такий метод дає можливість поєднувати матеріал з різних предметів, застосовувати різні форми діяльності та налагоджувати спільне навчання.

Метод проєктів – вид групової діяльності, результатом якої має бути певний готовий продукт англійською мовою: презентація, альбом, брошура, довідник, відеоролик. Головна мета роботи над проєктом полягає в тому, щоб студенти могли самостійно працювати, застосовувати знання і вміння, набуті раніше. Такий формат роботи особливо добре підходить для груп із різним рівнем підготовки. Адже кожен студент може виконати ту вправу, яка відповідає його рівню оволодіння навчальним матеріалом. У процесі роботи над проєктом вони активно взаємодіють та застосовують англійську мову в

реальних комунікативних ситуаціях. Мета виконання проєктної роботи може бути різною, адже вона сприяє розвитку певних умінь і навичок. Одна проєкти допомагають більше тренувати усне мовлення, інші – орієнтовані на формування навичок письма, а деякі вимагають прояву творчих здібностей.

Відома дослідниця Є. С. Полат описує метод проєктів як особливо організовану діяльність учнів, що має пошуково-дослідницький характер. Вона може виконуватись індивідуально або в групі й спрямована не лише на отримання конкретного кінцевого продукту, а й на усвідомлене проходження всього шляху по його створенню. На думку Є. С. Полат цей метод може ефективно застосовуватися на будь-якому етапі навчального процесу [цит. За: Трубіщина 2024, с. 35-37].

Ідея спільної роботи учнів у групі полягає в тому, що кожен бере на себе не лише особисто, а й колективну відповідальність за виконання навчальних завдань. Студенти підтримують один одного, допомагають у роботі та сприяють успіхам кожного члена групи. Саме це вирізняє дану технологію серед інших. На відміну від фронтальної чи індивідуальної форми роботи, де учень працює самотійно і відповідає лише за власні результати. Проєктна технологія створює середовище взаємодії та співпраці між учителем, окремими учнями і групою загалом. Вона, як підкреслює Є. С. Полат, сприяє формуванню колективного суб'єкта навчання, коли результат залежить від злагодженої роботи всіх [Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови 2013, с. 233].

Використання проєктної технології під час навчання іноземних мов дає змогу уникнути монотонного заучування матеріалу, натомість формує інтерес до діяльності, пов'язаної з пошуком інформації та спілкування. Студенти активно застосовують англійську мову у процесі планування, обговорення, взаємодопомоги та спільного вирішення навчальних завдань, саме під час виконання проєкту. Проєктна робота сприяє розвитку мовленнєвих умінь і соціальної взаємодії, оскільки вимагає комунікації з одногрупниками та колективного прийняття рішень. Ця технологія передбачає створення певного

продукту, тому знання набувають практичного значення. Учасники засвоюють матеріал не заради простого відтворення, а для реального використання. Вони вчаться формулювати проблему, висувати ідеї, обґрунтовувати власні думки та відбирати найважливішу інформацію. У них формується дослідницька позиція та вміння самостійно застосовувати навчальний матеріал. Кожний студент має можливість працювати у зручному для себе темпі, що дає змогу розкрити особисті здібності. Ефективність цієї технології залежить від того, наскільки студенти зацікавлені темою та розуміють її зміст. Важливо також, щоб вони мали достатній рівень мовної підготовки, адже спілкування іноземною мовою потрібне на всіх етапах роботи над проєктом [Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови 2013, с. 233].

Проєктна технологія включає кілька основних етапів: підготовчий, діяльнісний і підсумковий. На першому етапі визначають тему, окреслюють проблему, формулюють завдання та прогнозують можливий результат. Далі починається етап реалізації. Студенти збирають необхідну інформацію, аналізують матеріал, розподіляють обов'язки та виконують заплановані дії. Завершальним є етап презентації та оцінювання результатів під час якого група демонструє виконаний продукт і робить висновки. Готовий результат може мати різні форми: інформаційний продукт (розглядалася теоретична проблема), або практичний (матеріал використовують в навчанні). Метод проєктів дозволяє створити умови діяльності, максимально наближені до реальних, але з мінімальними витратами часу і ресурсів.

Структура проєкту в навчанні іноземної мови зазвичай відповідає загальним дидактичним підходам і містить такі компоненти:

1. Цілепокладання.
2. Планування.
3. Дослідження.
4. Презентація та оцінка результатів.

На думку Т. В. Душеїної, принципами, що забезпечують ефективність проєктної роботи під час вивчення іноземної мови, є варіативність, здатність розв'язувати проблеми, когнітивний підхід, розвиток граматичних і мовленнєвих умінь, інтерес студентів, особистісний підхід та адаптація завдань до можливостей групи [Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови 2013].

Отже, проєктна діяльність охоплює 3 ключові стадії:

1. Створення проєктного задуму (проблема, цілі).
2. Реалізація задуму (виконання дій).
3. Оцінювання результату (продукт).

Під час організації груп над проєктом доцільно враховувати сумісність студентів і формувати команди так, щоб у кожній були учні з різним рівнем підготовки. Хоч група й працює над спільним проєктом, обов'язки в середині команди розподіляються і кожен отримує окрему частину роботи, за яку відповідає особисто. Успіх проєкту залежить від внеску кожного учасника, а тому активність студентів стає важливим стимулом для якісного засвоєння знань. Є. С. Полат наголошує, що метод проєктів є формою навчання, орієнтованою на розвиток особистості студента, сприяє самостійності та допомагає будувати індивідуальну освітню траєкторію [Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови 2013, с. 261].

Метод проєкту змінює і роль вчителя. Головне його завдання – полягає в тому, щоб не передати конкретну інформацію, а спрямовувати учнів на самостійне здобуття знань. Він виступає не стільки носієм готових знань, скільки консультантом, координатором, наставником та спостерігачем. Студенти визначають, які завдання їм потрібно виконати, планують власні дії, контролюють їх та оцінюють отримані результати. Вони обирають власну освітню траєкторію, що забезпечує індивідуалізацію навчання. Тому у проєктній діяльності педагог здебільшого виконує функцію організатора та коректора роботи учнів [Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови, с. 156].

Одним із найефективніших видів навчання на сьогодні є метод проєктів, адже він дає можливість студентам творчо реалізуватися, підвищує мотивацію та розвиває інтелектуальні здібності. Під час виконання проєктів студенти працюють над реальними проблемами, пов'язаними з майбутньою професією, і набувають практичного досвіду. Ця діяльність поєднує традиційні та сучасні методики викладання іноземних мов. Проєкти можуть виконуватися індивідуально, у групах чи колективно, а заняття нерідко перетворюються на дискусії, де обговорюються цікаві та важливі питання. Метод однаково доречний як на занятті, так і поза ним [Мосій 2018, с. 153].

2.2 Інформаційно-комунікаційні технології

Сприятливим середовищем для вивчення та викладання іноземної мови сьогодні стає інтернет і комп'ютерні інформаційні технології. Вони дозволяють не лише створити на занятті штучне мовне середовище, а й максимально наблизити його до реального, організовуючи спілкування з носіями мови.

Комп'ютерні технології, що забезпечують програмоване навчання іноземної мови – це методи, які використовують комп'ютер для керування навчальним процесом. Вони забезпечують зворотний зв'язок із учнями, дозують матеріал відповідно до рівня підготовки та сприяють поступовому формуванню мовленнєвих навичок і вмінь через логічно-послідовні етапи навчання.

Існують різні способи онлайн-спілкування:

- синхронне спілкування, коли одночасно обмінюються повідомленнями в режимі реального часу. Наприклад, чат у *Telegram*, *Skype*, *Viber*;
- асинхронне спілкування, коли відповіді надходять із певною паузою. Це може бути електронна пошта, різноманітні розсилки та дискусійні листи;

- мультимедійна взаємодія, що поєднує текст, зображення, звук і відео, дозволяючи зробити спілкування більш наочним і різноманітним;

- прямі контактні технології – це форма дистанційного спілкування, яка найбільше нагадує живу зустріч, такий формат особливо корисний для проведення лекцій, конференцій, семінарів від фахівців (*Zoom, Skype, Google Meet*) [Сучасні технології в освіті 2015, с. 39].

Інформаційно-комунікаційні технології роблять процес навчання значно результативнішим порівняно з традиційними методами. Доведено, зокрема у дослідженні Шмирова О. В., Носенко М. М., що застосування інформаційно-комунікаційних технологій дозволяє скоротити у кілька разів час засвоєння матеріалу, а запам'ятовування інформації під час одночасного використання звукових матеріалів, зображень і тексту підвищується на 30-40% [Сучасні технології в освіті 2015].

Сьогодні існує широкий вибір онлайн-інструментів, які можна застосовувати у вивченні іноземних мов. Онлайн-комунікація може здійснюватися за допомогою програмного забезпечення та онлайн-сервісів, таких як обмін повідомленнями, чати, відео-конференції, платформи.

Так передати повідомлення, тексти, зображення, аудіо чи відео кільком отримувачам одночасно за кілька секунд дає змогу електронна пошта. Чат, у свою чергу, є онлайн-платформою для спілкування, де учасники можуть у режимі реального часу або з певною затримкою обговорювати різні теми, ставити запитання, ділитися думками та долучатися до дискусій.

Застосувавши в навчання платформу *Mondly VR*, створюється ефект повного занурення у мовне середовище, дозволяючи користувачеві спілкуватися з віртуальними співрозмовниками. Після завершення діалогу програма одразу оцінює вимову та надає поради щодо покращення словникового запасу й мовлення загалом.

Вітчизняні науковці впорядкували сучасні форми навчання, види діяльності та навчальні засоби, що ґрунтуються на використанні ІКТ. Наприклад, Л. Златів виділяє такі форми навчання, як дистанційне та онлайн-

навчання з інтерактивними елементами. Серед основних видів навчальної діяльності вона називає роботу з аудіо- і відеоматеріалами, створення презентацій, використання комп'ютерних навчальних програм та електронне спілкування. До навчальних засобів дослідниця відносить відеоматеріали, аудіозаписи, мультимедійні презентації, електронні довідники, підручники, віртуальні освітні платформи [Сучасні технології в освіті 2015].

Інтернет – технології під час дистанційного навчання відіграють особливо важливу роль. Сучасні платформи дистанційної освіти пропонують різноманітні інструменти й можливості, які дозволяють зробити навчальний курс більш змістовним, зручним та результативним. Завдяки таким ресурсам викладач може організувати повноцінний освітній процес, навіть за відсутності традиційних аудиторних занять.

Найефективнішим сучасним підходом до навчання з використанням ІКТ є кейс-метод. Він дає змогу не лише засвоїти теорію, а й сформувати необхідні для професійної діяльності практичні вміння. Використовуючи цей метод, студенти працюють із реальними або спеціально змодельованими ситуаціями, аналізують їх і пропонують власні рішення. Це допомагає зробити навчання більш глибоким і максимально наближеним до реальних умов майбутньої професії.

У поєднанні з інформаційно-комунікаційними технологіями кейс-метод набуває ще більшої ефективності. Інтерактивні платформи, онлайн-симуляції, мультимедійні матеріали, електронні бази даних і засоби візуалізації дозволяють подати кейс у динамічній, наочно-орієнтованій формі, що підсилює аналітичну активність студентів. Завдяки ІКТ студенти отримують доступ до відеокейсів, інтерактивних сценаріїв, цифрових ресурсів для групової роботи (*Googl Docs, Padlet, Miro*), що розширює можливості дослідження проблеми та презентації результатів.

Кейс-метод сприяє не лише кращому опануванню нових знань, а й допомагає студентам ефективно застосовувати знання на практиці, розв'язуючи конкретні завдання. Застосування кейсів разом із цифровими

інструментами розвиває критичне та аналітичне мислення, удосконалює комунікативні навички і вміння співпрацювати в групі. Цей підхід передбачає взаємодію між усіма учасниками навчального процесу (студентами та викладачами), у тому числі й у цифровому середовищі чат-групи, відеоконференції, віртуальні дошки). Такий формат створює сприятливі умови для розвитку творчого мислення та пошуку інноваційних рішень складних ситуацій.

Поєднання кейс-методу з інформаційно-комунікаційними технологіями дає студентам змогу експериментувати з різними стратегіями та підходами до вирішення завдань. Це сприяє їхньому професійному становленню та підготовці до майбутньої діяльності. Важливою частиною цього процесу є участь в обговореннях альтернативних підходів і точок зору, включно з використанням форумів, відеочатів та онлайн-опитувань, що сприяє розвитку критичного мислення, аргументаційних навичок і здатності до співпраці в групі. Кейс-метод перетворюється на потужний засіб підвищення ефективності освітнього процесу та розвитку компетентностей, необхідних сучасним фахівцям, у поєднанні з ІКТ.

Проблематика використання кейс-методу у викладанні іноземної мови привертала увагу багатьох учених. Наприклад, Дж. Дьюї підкреслював значення взаємодії студента з навчальним матеріалом через особистий досвід. «Фундаментальна мета сучасної освіти полягає не в тому, щоб просто давати учням інформацію, а в тому, щоб розвивати критичний спосіб мислення» [цит. За: Трубіцина 2024, с. 24]. Д. Колб наголосив на важливості практичного досвіду в оволодінні знаннями в розробленій теорії експериментального навчання. Значний внесок у дослідження ефективності кейс-методу зробили Шмідт та Браун, які довели результативність контекстуального навчання для розвитку лексичної компетентності [цит. За: Шиманська 2025, с. 114]. Використання кейс-методу за підтримки ІКТ узгоджується із цими теоретичними підходами, оскільки цифрові ресурси створюють середовище для взаємодії.

Як зазначає Ю. Сурмін, що кейс-метод дозволяє раціонально використовувати навчальний час і наповнює його взаємодією, дискусіями, моделюванням різноманітних ситуацій, експертними оцінками [цит. За: Шиманська 2025, с. 115]. Використання ІКТ ще більше розширює ці можливості завдяки інструментам для онлайн-обговорень, моделювання професійних ситуацій і спільної роботи з цифровим матеріалом.

Кейс-метод охоплює кілька різновидів:

- структуровані кейси де студенти отримують конкретну ситуацію з кількома варіантами розв'язання, що сприяє розвитку лексичних навичок і логічного мислення;
- кейс-нарис, які розвивають навички письма, аналітичне мислення й уміння логічно викладати думку, пропонуючи власне рішення проблеми;
- неконтрольовані (великі) кейси, що тренують здатність опрацьовувати значні обсяги інформації та самостійно визначати шляхи розв'язання складних проблем;
- кейс «першовідкривач», який орієнтований на пошук нових ідей, розвиток креативності та інноваційності, стимулює творче і нестандартне мислення, а також готовність до ініціативної діяльності і професійній сфері.

Кожен з цих типів кейсів завдяки ІКТ може бути поданий у цифровому форматі: відеоаналіз, аудіокейси, інфографіка. Така різноманітність забезпечує гнучкість освітнього процесу й дозволяє адаптувати вправи під різний рівень підготовки студентів. Письмові кейси, що подані у форматі електронного документа, сприяють розвитку навичок письма та лексичної компетентності. Для удосконалення говоріння ефективно застосовувати структурні кейси або кейси «першовідкривачі» з обговоренням у віртуальних кімнатах чи під час онлайн-дискусій.

У процесі професійної та соціальної комунікації студенти демонструють високу активність в обговоренні, активно діляться думками та працюють над спільними проєктами в цифровому середовищі. Не лише навчальним предметом, а й засобом реальної комунікації у цифровому середовищі

виступає англійська мова – під час презентацій, онлайн-звітувань, участі в обговоренні та виробленні рішень. Студенти стають не просто слухачами, а активними учасниками навчального процесу, коли залучені до опрацювання кейсів. Вони починають діяти, аналізувати, приймати рішення та пропонувати власні варіанти розв’язання ситуацій. Такий формат повністю узгоджується з діяльнісним підходом і відповідає сучасним стандартам цифрової освіти.

Кейс-метод має кілька особливостей, які роблять його дієвим у підготовці студентів. Перед усім, він ґрунтується на розгляді реальних або спеціально створених ситуацій, завдяки чому здобувачі освіти можуть зануритися у майбутню професійну діяльність. Під час роботи над кейсом студенти аналізують проблему та пропонують різні варіанти її розв’язання, що розвиває критичне мислення й уміння ухвалювати обґрунтовані рішення. Обговорення в групах, колективний пошук рішень і дискусії, у тому числі з використанням онлайн-риска платформ, сприяють формуванню комунікативних навичок і вмінню ефективно співпрацювати. Це позитивно впливає на мовленнєву адаптацію майбутніх викладачів. Окрім того, робота з кейсами стимулює творчість, уміння аналізувати інформацію та шукати нестандартні шляхи вирішення професійних завдань [Шиманська 2025, с. 119].

Отже, використання ІКТ відкриває студентам шляхи до співпраці, обміну інформацією та досвідом, а також для знайомства з культурою країни, мову якої вивчають. ІКТ надають студенту отримати доступ до більшого обсягу навчальних ресурсів, може працювати у зручному для себе темпі, повторювати матеріал стільки разів, скільки необхідно, здійснювати самооцінювання та розвивати навички самостійного навчання. Крім того, сучасні цифрові засоби підтримують інтерактивне і комунікативне навчання, даючи змогу співпрацювати з іншими студентами та викладачами у режимі реального часу.

Використання сучасних технологій навчання активізує участь студентів у роботі й позитивно сприяє розвитку мовленнєвих умінь, інтелектуальних здібностей та аналітичного мислення. Завдяки спільній роботі, обміну думками, моделюванню практичних ситуацій та колективному розв'язанню завдань, створюється атмосфера співпраці. Це робить навчання більш змістовним, ефективним і наближеним до реальних умов подальшої фахової роботи.

РОЗДІЛ 3

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НАВЧАННЯ В ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

3.1 Організація експериментального дослідження

Вивчення питання формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх фахівців англійської мови в науковій методичній та психолого-педагогічній літературі дало нам можливість проаналізувати стан цієї проблеми, здійснити педагогічний експеримент.

Суть експериментальної роботи полягає у цілеспрямованому висвітленні досліджуваного явища та зміні педагогічних умов впливу на учасників. Було уточнено методичні аспекти процесу формуванні у студентів умінь мовленнєвої адаптації. Проаналізовано фактори, що визначають процес розвитку іншомовної комунікативної компетентності майбутніх фахівців – філологів та викладачів під час становлення їхньої професійної майстерності. Оцінено результативність застосування інтерактивних технологій і визначено навчальні форми, які будуть сприяти формуванню в студентів мовленнєвої адаптації.

За процедурою експерименту, робота в контрольних групах здійснювалася у традиційній формі відповідно з програмою та навчальними планами викладачів. В експериментальних групах освітній процес організовувався із використанням сучасних навчальних технологій.

Апробацію результатів дослідження проведено під час педагогічної практики з 18 листопада 2024 по 15 грудня 2024. У ній брали участь студенти I курсу 6.0144-а факультету іноземної філології Запорізького національного

університету у кількості 12 студентів (експериментальна група) та контрольна група – студенти I курсу 6.0354-2ап факультету іноземної філології Запорізького національного університету у кількості 11 студентів.

Добір учасників для експериментальної роботи здійснювався з урахуванням однакових умов навчання. За однією програмою навчалися як студенти експериментальних так і контрольних груп. Обидві групи були сформовані із учасників, які мали приблизно однаковий рівень володіння англійською мовою.

В ході експерименту на початковому етапі ми використовували метод спостереження, який допоміг визначити як взаємодіють під час навчального процесу між собою у зв'язці студент-студент та з викладачем (викладач-студент), а також дізнатися їх рівень активності на заняттях. Нас цікавило який психологічний мікроклімат створено в аудиторії, адже він безпосередньо впливає на емоційний стан студентів і на їх активну діяльність.

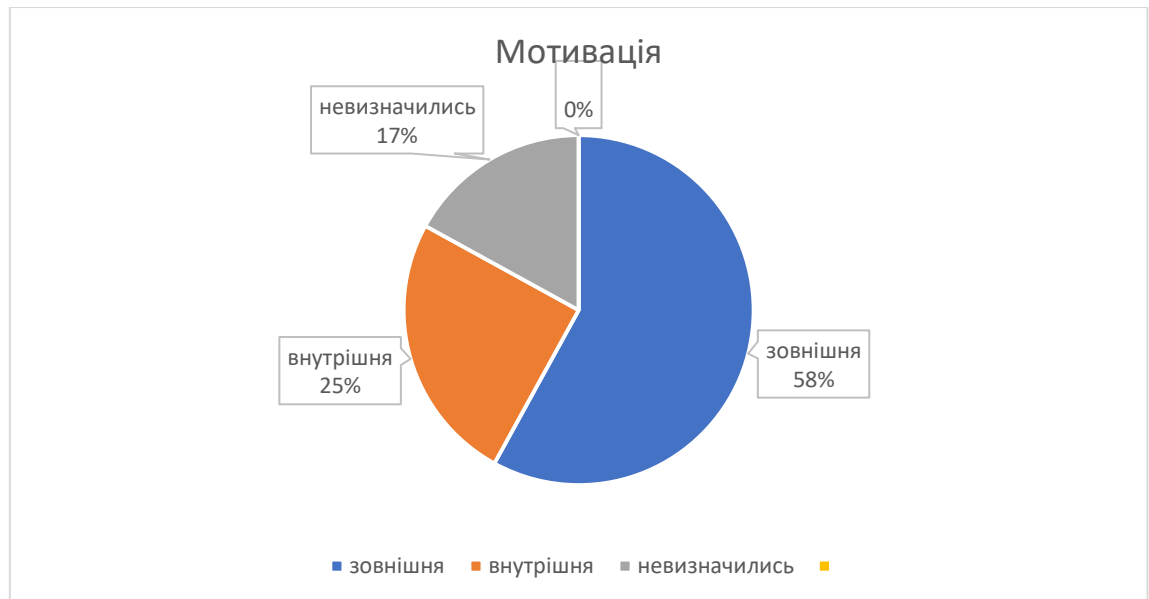
Метод анкетування застосували, щоб визначити у студентів бажання вивчати англійську мову і цей метод дає можливість за короткий термін охопити значку кількість анкетованих. В анкеті треба було зазначити внутрішню або зовнішню мотивацію, яка є рушійною силою до опанування мови вивчення для майбутніх викладачів.

Аналіз даних за анкетною відбувався на основі визначення домінування певних груп мотивів, а саме: внутрішніх, зовнішніх, змішаних.

1. Внутрішня мотивація - саморозвиток, пізнання, інтереси, особисте зростання.
2. Зовнішня мотивація – професія, кар'єра, доступ до інформації, співпраця, подорожі.

Рисунок 3.1

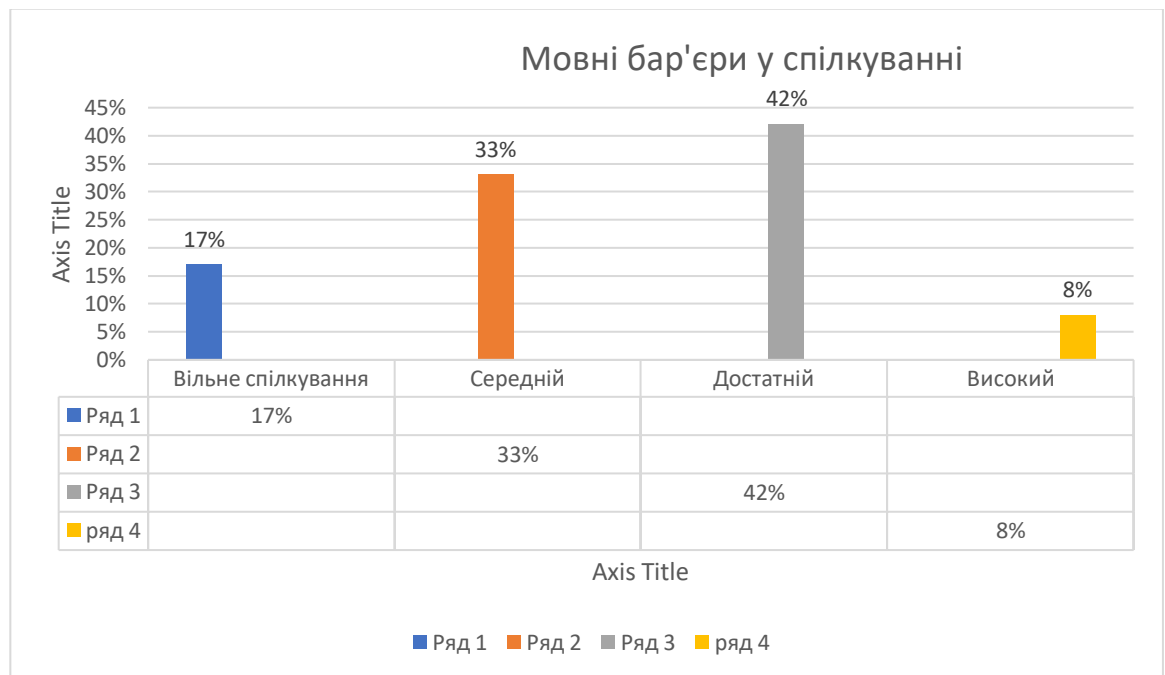
Визначення мотивації студентів до опанування англійської мови

Як свідчать отримані дані, для більшості опитаних, що складають 58%, характерним є зовнішня мотивація, пов'язана переважно з вивченням фахових дисциплін. Водночас 25% респондентів характеризуються переважанням внутрішньої мотивації у процесі опанування компетентністю мовлення. Ще 17 % анкетованих визначають наявність невираженої, нестійкої мотивації. Мотиви, пов'язані з майбутньою професією, для значної частини молоді залишаються неусвідомленими, мінливими.

Процес формування мовленнєвої адаптації у майбутніх педагогів спрямований на побудову навчального процесу таким чином, де студенти беруть активну участь у ситуативному спілкуванні, максимально наближеному до реальних життєвих ситуацій. Основна увага при цьому зосереджується на мовленні як формі комунікативної діяльності. Працюючи над навчальним матеріалом, нами було встановлено, що значна частина студентів стикається з мовним бар'єром, а це безпосередньо впливає на такі складові мовлення: чіткість висловлювання, зв'язність, точність, аргументованість, а також готовність реагувати на зворотній зв'язок і активно працювати на заняттях.

Рисунок 3.2

Виявлення мовних бар'єрів під час комунікації

В ході практики було проведено дослідження стосовно того, чи стикаються студенти з мовним бар'єром під час спілкування. Підсумки тестування показали. Що мовний бар'єр має двоїстий характер: з одного боку він пов'язаний із низьким рівнем мовленнєвих умінь, а з іншого демонструє достатньо високий рівень мовної компетентності. Виявлено значну кількість мовних бар'єрів, що свідчать про недостатній рівень сформованості мовленнєвих навичок. Згідно з даними таблиці, лише 17% студентів змогли самостійно подолати мовний бар'єр, 42 % студентів мають достатній показник рівня володіння компетентністю і можуть підтримати діалог. Але є група студентів якім важко себе проявити на заняттях – 8 %. Цьому можуть слугувати як суб'єктивні чинники (занижена самооцінка, невпевненість, страх помилитися), так і об'єктивний фактор (недостатність знань, невміння оцінити власний рівень мовленнєвої компетентності, відсутність розуміння критеріїв оцінювання, нестача базових теоретичних знань). Отже, такі результати свідчать про необхідність розроблення додаткових вправ і методик, спрямованих на розвиток мовленнєвих умінь і професійно-

орієнтованих завдань. Особливого значення набуває застосування навчальних технологій та різноманітних форм роботи, спрямованих на покращення мовлення та подолання труднощів під час комунікації.

Працюючи над підготовкою фахівців з англійської мови, робота повинна здійснюватися комплексно та всебічно: теоретичні заняття спрямовані на набуття мовної компетенції, а практичні — на розвиток уміння спілкуватися. Важливим результатом цього процесу має бути оволодіння високим рівнем комунікативної компетентності.

Подальший етап експериментального дослідження передбачав випробування низки інноваційних навчальних технологій: проєктного методу, технології навчання у співпраці, технології кейс-методу, інформаційно-комунікативних технологій. Використання цих засобів сприяло підвищенню навчальної мотивації студентів, оскільки вони ґрунтуються на активній взаємодії студента з викладачем і особливо студентів між собою. Така організація роботи забезпечувала краще засвоєння навчального матеріалу, розвиток пізнавального інтересу, формування критичного мислення, активізацію уваги, удосконалення комунікативних умінь майбутніх учителів. Використання інноваційних підходів дозволило індивідуалізувати навчання, надавши можливість студентам обирати характер мовленнєвої поведінки та працювати у зручному темпі. Це створювало умови для групової роботи та сприяло формуванню здатності колективно знаходити рішення.

Під час взаємодії із студентами було встановлено, що більшість майбутніх фахівців позитивно оцінюють використання сучасних навчальних технологій. Таку позицію підтримало 83% опитаних, а 75% респондентів висловили думку, що використання новітніх технологій на заняттях є ефективним та підсилює їхнє прагнення до професійного розвитку. Студенти переконані, що ІКТ, мультимедійні засоби та інтерактивні форми роботи будуть сприяти підвищенню ефективності навчального процесу, розвитку інформаційної та цифрової компетентності, формуванню професійних компетентностей, підвищенню мотивації учнів.

Використання сучасних технологій та різноманітних форм групової і парної роботи, як показали наші спостереження сприяло зростанню зацікавленості та активності студентів під час занять. Підкреслимо, що результати педагогічного експерименту підтверджують позитивний вплив навчально-методичного забезпечення і застосованих технологій на процес підготовки майбутніх учителів. Це, у свою чергу, підвищило рівень сформованості їхньої іншомовної комунікативної компетентності. Такий висновок підтверджується результатами контрольних зрізів, проведених для визначення рівня розвитку комунікативних умінь.

Таблиця 3.1

Результати тестування рівня сформованості комунікативної компетентності з англійської мови за чотирма мовленнєвими видами діяльності в експериментальній групі

Експериментальна група	Кількість студентів	На початку дослідження			Після використання технологій		
		Вис.	Дост.	Сер.	Вис.	Дост.	Сер.
Аудіювання	12	3	7	2	5	6	1
Говоріння	12	2	7	3	4	7	1
Читання	12	5	5	2	6	5	1
Письмо	12	3	8	1	5	6	1

Таблиця 3.2

Результати тестування рівня сформованості комунікативної компетентності з англійської мови за чотирма мовленнєвими видами діяльності в контрольній групі

Контрольна група	Кількість студентів	На початку дослідження			Після використання технологій		
		Вис.	Дост.	Сер.	Вис.	Дост.	Сер.
Аудіювання	11	4	5	2	5	5	1
Говоріння	11	5	3	3	5	4	2
Читання	11	6	3	2	7	3	1
Письмо	11	5	5	1	5	5	1

На заняттях у студентів інтерес до майбутньої професії підсилює активне використання сучасних технологій, також стимулює розвиток критичного мислення, заохочує до творчості та спільної роботи. Такі технології допомагають подолати мовний бар'єр і, як результат, сприяють зростанню рівня самоосвіти, саморозвитку, удосконалення власних умінь та самореалізації. У сукупності це забезпечує формування професійної компетентності майбутнього педагога.

3.2 Рекомендації щодо впровадження методики використання сучасних технологій навчання

Підготовка студентів-філологів у закладах вищої освіти повинна орієнтуватися на оволодіння високого рівня володіння студентами мовою, що є необхідним для їхньої подальшої професійної діяльності. Це вимагає пошуку ефективних підходів до методичної підготовки педагогів. А формування навичок мовленнєвої адаптації є одним із ключових завдань

підготовки майбутніх викладачів англійської мови. Ми визначили та перевірили на практиці ефективні способи формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх викладачів за допомогою сучасних технологій навчання. Подальший розвиток мовлення студентів значною мірою залежить від того, наскільки викладач уміє стимулювати їхню мовленнєву активність. Активізація мовлення передбачає перехід здобувачів освіти від пасивного сприймання мови до активної участі у спілкуванні, тобто починають самостійно й ініціативно використовувати мову в різних ситуаціях.

Подолання мовного бар'єру та формування активного словникового мінімуму можливі лише за умови регулярної участі студентів у живому, невимушеному спілкуванні. Такий процес допомагає зняти психологічне напруження, пов'язане зі страхом говорити чи невпевненості, що часто виникає під час практичного мовлення іноземною мовою. Однак, студенти не завжди мають достатній досвід іншомовної комунікації, що ускладнює подолання мовних труднощів. Запровадження сучасних навчальних технологій, зміна протягом заняття видів діяльності та форм роботи, усе це потребує від викладача володіння широким спектром методичних умінь. Викладач повинен мати не лише ґрунтовні теоретичні знання, а й розвинений емоційний інтелект, здатність розуміти психологічні особливості студентської аудиторії, а також практичний досвід використання різноманітних навчальних технологій.

Партнерська співпраця учасників навчального процесу передбачає застосування інтерактивних технологій. Проведення занять базується на активній взаємодії та позитивному включенні студентів у навчально-виховний процес. Педагогові важливо дбати про добір навчальних матеріалів відповідного рівня та адаптувати їх із урахуванням підготовленості студентів. Тексти, аудіозаписи та вправи мають бути адаптованими з точки зору лексики, граматики та фонетики та варто поступово вводити нові конструкції, ускладнюючи мовлення відповідно до зростання рівня розуміння учнями

навчального матеріалу. Усе має бути адаптовано до реальних можливостей студентів на певному етапі навчання. Такий підхід дозволяє створити ефективне іншомовне середовище без стресу для них. Відповідно змінюються різні форми роботи. Більше застосовують парні, групові та індивідуальні форми.

Професійно-педагогічна компетентність майбутніх учителів не з'являється автоматично, а формується завдяки цілеспрямованому використанню спеціальних вправ, методичних прийомів, створенню проблемних ситуацій, що стають невід'ємною складовою навчального процесу. Рациональне використання сучасних технологій активізує пізнавальну діяльність, робить освітній процес більш змістовним і підвищує результативність роботи викладача.

У межах комунікативно-орієнтованого підходу головна увага приділяється завданням і вправам, які формують уміння використовувати мову як засіб реального спілкування. Мовні вправи з фонетики, лексики та граматики мають підпорядковуватися комунікативним цілям та застосовуватися в контексті мовленнєвих ситуацій. Проблемні ситуації стимулюють студентів до активного мовлення й пошуку способів вирішення проблеми та досягнення комунікативної мети. У таких умовах майбутні вчителі не лише запам'ятовують нові знання, а й розвивають мислення, формується у них усна мовленнєва компетенція.

Моделювання комунікативних ситуацій дозволяє подолати труднощі у спілкуванні з носіями мови: воно сприяє розвитку навичок усного мовлення та знижує мовленнєвий бар'єр у подальшій практиці. Застосування комунікативних ситуацій у навчальному процесі дає можливість досягти низки важливих результатів у формуванні мовленнєвої компетентності студентів, а саме:

- вирішувати професійні комунікативні ситуації, ураховуючи умови їх виникнення та перебігу, здатність аналізувати, діагностувати;

- уміння аргументувати власну позицію, слухати співрозмовника, вести дискусію та будувати ефективну комунікацію з іншими учасниками взаємодії;
- здатності самостійно знаходити додаткову інформацію та застосовувати її для розв'язання різних завдань (навчальних, особистісних, професійних);
- розвитку критичного мислення й толерантності як основи професійної культури вчителя;
- формування стійкої мотивації до опанування іноземної майбутніх педагогів;
- уміння адаптуватися до змінних умов інформаційно комунікативного середовища та проявляти самостійність у навчальній та професійній діяльності.

Під час проведення експерименту було з'ясовано, що більшість студентів надають перевагу інтерактивним формам навчання. Інтерактивне навчання розглядається як методика організації освітнього процесу, що ґрунтується на активній взаємодії між викладачем і студентами. Такий підхід сприяє більш ефективному засвоєнню мовного матеріалу, підвищує увагу та інтерес, розвиває критичне та творче мислення, а також формує важливі комунікативні уміння майбутніх учителів. У рамках інтерактивного навчання взаємодія між викладачем та студентами не зводиться лише до традиційного пояснення чи бесіди. Викладач стає координатором освітнього процесу, створюючи умови для самостійного пізнання, обговорення та підтримки навчальної діяльності. Студенти виступають активними суб'єктами навчання, які мають право висловлювати думки, пропонувати власні рішення, взаємодіяти в групах і парах. Саме в такому середовищі відбувається природний перехід від репродуктивного засвоєння знань до їх практичного застосування.

Інтерактивне навчання є способом організації освітнього процесу, коли кожен студент активно залучений, відчуває власну значущість і може проявити свої здібності в комфортних умовах. Для його успішного

застосування важливо враховувати ефективність і результативність сучасних методів та форм навчання майбутніх педагогів.

Інтерактивні технології здатні стати важливим засобом формування фахової компетентності майбутніх учителів та сприяти розвитку їх мовленнєвої адаптації. Упровадження інтерактивної моделі навчання дає можливість професійно зростати на основі активної співпраці, групової та парної роботи, дискусій, проєктної діяльності, рольових ігор, тренінгів, мультимедійних засобів та інтерактивних лекцій.

Різні стратегії, включаючи «подумай-обговори-поділися», можна адаптувати до різних навчальних середовищ, включаючи онлайн-середовища. Інтеграція технологій через електронні завдання та дискусійні форуми на *LMS*, таких як *Moodle*, надає нові можливості для залучення студентів до змістовних онлайн-взаємодій та розширення активного вивчення мови за межі традиційного класу.

Завдяки інтеграції новітніх підходів у освітньому процесі, педагоги можуть одночасно розвивати в студентів усі види мовленнєвої діяльності — читання, аудіювання, говоріння та письмо, що сприятиме формуванню мовленнєвої адаптації майбутніх викладачів.

Активне використання сучасних новітніх технологій в освіті сприятиме підвищенню інтересу до навчання та майбутньої професійної діяльності. Воно активізує критичне мислення, творчий потенціал, сприяє подоланню мовного бар'єра та допомагає зменшити страх перед усним мовленням. Як наслідок, зростає рівень саморозвитку, самонавчання та самореалізації студентів, що в цілому формує їхню професійну компетентність.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання дипломного дослідження було теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено методику формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів англійської мови з використанням сучасних технологій навчання.

Проаналізувавши наукові джерела можемо зазначити, що мовленнєва адаптація є складним процесом, спрямованим на пристосування мовлення педагога до рівня іншомовної підготовки, вікових особливостей та пізнавальних можливостей здобувачів освіти. У педагогічній діяльності адаптація виступає важливим чинником ефективної комунікації між учителем та учнями, а також умовою успішного формування іншомовної компетентності. Робота в групах, рольові ігри, проєктна діяльність, дискусії, тренінги створюють умови для активізації мовленнєвої діяльності студентів, підвищують їхню мотивацію до іншомовного спілкування та сприяють формуванню професійної комунікативної компетентності. Встановлено взаємозв'язок між комунікативною компетентністю та мовленнєвою адаптацією, адже адаптація мовлення є проявом сформованої комунікативної компетентності педагога.

На формування мовленнєвої адаптації впливають психолого – педагогічні чинники: мотивація, емпатія, гнучкість мислення, толерантність, володіння стратегіями міжособистісної взаємодії. Теоретичний аналіз засвідчив, що ефективне формування умінь мовленнєвої адаптації можливе за умови упровадження комунікативного, компетентнісного та діяльнісного підходів у процесі професійної підготовки майбутніх учителів. Активному залученню студентів до іншомовної діяльності, формуванню навички взаємодії, сприянню розвитку критичного мислення та креативності, підвищенню мотивації до навчання сприяють технології навчання у

співпраці, проєктна технологія, технологія «кейс-метод» та інформаційно-комунікативні технології.

В ході дослідження було визначено систему вправ для розвитку мовленнєвої адаптації на різних рівнях:

1. Фонетичному – удосконалення вимови, інтонаційних моделей, темпу мовлення.
2. Лексичному – використання перефразувань, добір доступної для учнів лексики.
3. Синтаксичному – спрощення структури речень.
4. Дискурсивному – уміння організувати мовлення в межах педагогічної ситуації.

У ході експериментального дослідження, проведеного серед студентів факультету іноземної філології, перевірено результативність використання сучасних технологій в навчальному процесі. У студентів експериментальної групи спостерігалось суттєве підвищення рівня володіння іншомовними комунікативними вміннями, покращення якості усного мовлення, спостерігалось вміння долати психологічний бар'єр під час спілкування англійською мовою.

Отже, формування навичок мовленнєвої адаптації є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови. Застосування інтерактивних технологій навчання у поєднанні з системою вправ спрямовано на розвиваток у студентів усіх видів мовленнєвої діяльності — читання, аудіювання, говоріння та письмо, що сприятиме формуванню мовленнєвої адаптації майбутніх викладачів. Активне застосування сучасних технологій на заняттях підвищує інтерес до професійної діяльності, активізує критичне мислення, спонукає до творчості та співтворчості, сприяє подоланню мовного бар'єру, як наслідок — підвищення самоосвіти, саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації. Це загалом і формуватиме професійну компетентність майбутнього викладача.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми професійно-педагогічної освіти та стратегії розвитку: зб. наук. праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк, Л. В. Калініної, О. Є. Антонової. Житомир : Вид-во ЖДУ, 2006. 220 с.
2. Англійська мова в професійній підготовці майбутніх учителів: монографія. Кропивницький : Ексклюзив Систем, 2021. 210 с.
3. Бабенко К. Психолого-педагогічні основи формування у студентів іншомовної компетенції діалогічного мовлення. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2010/1/visnuk_18.pdf (дата звернення: 15.05.2025).
4. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
5. Бойко І. Комунікативна компетентність в контексті сучасних освітніх стандартів та наукових досліджень. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Слов'янськ, 2024. Вип. 22. С. 216-230.
6. Бондар С. П. Модернізація методів навчання у профільній школі. *Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки*. Житомир, 2010. Вип. 53. 60 с.
7. Бондарчук Я. Засоби розвитку навичок говоріння майбутніх вчителів англійської мови. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. Умань, 2020. Вип. 1(21), ч. 2. С. 33-40.
8. Боса В. П. Формування мовленнєвої компетентності майбутніх учителів іноземних мов у процесі вивчення фахових дисциплін. Житомир : ЖДУ ім. І. Франка, 2019. 160 с.
9. Гіпотези Стівена Крашена: як правильно вивчати будь-яку мову. URL: https://www.rki.today/2018/12/blog-post_44.html (дата звернення: 23.05.2025).
10. Гладка О. Комунікативний підхід до формування граматичних компетентності майбутніх учителів іноземної мови. *Наукові записки Серія: Філологічні науки*. Кропивницький, 2023. Вип. 193. С. 461-465.

11. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 366 с.
12. Дегтярьова Г. С., Руденко Л. А. Теоретичні та методичні основи розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців сфери обслуговування. Київ : Педагогічна думка, 2010. С. 34-35.
13. Дениско С. М. Лінгво-методичні чинники активізації мовленнєвої діяльності студентів на заняттях з іноземної мови. *Вісник психології і педагогіки*. Київ, 2013. Вип. 11.
14. Державний стандарт базової середньої освіти. URL: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti> (дата звернення: 08.05. 2025).
15. Дніпровська Т. В., Кондрашова О. В. Сучасні підходи до фахової підготовки майбутніх учителів англійської мови щодо застосування методів навчання учнів у закладах загальної середньої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. Запоріжжя, 2023. № 87. С. 84-88.
16. Друзь Ю. М. Позитивна мотивація як умова підвищення результативності ділової гри при підготовці студентів до іншомовного спілкування. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4cb6cf55-aeac-48be-b15d-5a34f133edad/content> (дата звернення: 19.05.2025).
17. Єрмоленко А. Інтерактивні технології навчання : електронний навчальний курс. Біла Церква : БІНПО, 2022. 37с.
18. Задорожна І. П. Зміст самостійної роботи майбутніх учителів з оволодіння англomовною комунікативною компетенцією. *Вісник Луганського національного університету імені Т. Шевченка*. Луганськ. 2010. С.12-24.
19. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 08.05.2025).
20. Кажан Ю. М. Методика викладання основної іноземної мови. Комплекс навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни. Маріуполь : МДУ, 2016. 127с.

21. Казанжи О. В. Методика навчання іноземної мови: навч. посіб. (до курсу «Методика навчання іноземної мови»). Миколаїв, 2019. 227 с.
22. Калошин В. Ф., Гоменюк Д. В., Сушенцева Л. Л. Методика Шаталова В. Ф.: сутність, здобутки, перспективи. Київ : Київська Русь, 2008. 44 с.
23. Конєва М. Лінгводидактичні аспекти удосконалення навичок говоріння майбутніх учителів філологів. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика». Вип. 26. Т. 1, 2019. С. 174-178.
24. Конспект лекцій з дисципліни «Методика навчання іноземних мов»: для студентів 5 курсу факультету «Референт-перекладач», які навчаються за спец. 035 Філологія (Переклад) / Нар. укр. акад., [каф. теорії та практики пер.; авт.-упор. І. Ю. Гусленко]. Харків: НУА. 2018. 64 с.
25. Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. URL: <https://www.britishcouncil.org.ua/programmes/english/higher-education/policy-on-english> (дата звернення: 07.06.2025).
26. Коробова Ю., Коваленко С. Курс «Адаптивне мовлення» як вибіркового компонента освітніх програм для майбутніх учителів англійської мови. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e94675a4-9025-4204-b2f0-daf418a9d1a4/content> (дата звернення: 17.06.2025).
27. Коробова Ю. В. Методика навчання майбутніх учителів англійської мови мовленнєвої адаптації : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Харків, 2017. 221 с.
28. Коробова Ю. Процесуальний аспект змісту навчання мовленнєвої адаптації майбутніх учителів англійської мови. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми, 2015. № 10. С. 112-120.
29. Кудря М. Сучасні методики викладання іноземних мов у вищій школі України. *Всеукраїнський науково-практичний журнал Директор школи. Ліцей. Гімназія*. 2021. 1(86). С. 222-230.

30. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови учнів старших класів загальноосвітніх навчальних закладів: навч. посіб. / В. Г. Редько, та ін.; за ред. В. Г. Редька. Київ : Педагогічна думка, 2013. 360 с.

31. Луців С. Педагогічне спілкування як засіб формування мовної особистості. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2014. № 9 (Ч. 2). С.167-172.

32. Методика викладання англійської мови : навчально-методичний посібник для студентів закладів вищої освіти (англійською мовою). Укладачі: Л. В. Рогач (ред.), І. В. Андрусяк та ін. Ужгород, 2023. 129 с.

33. Методика викладання англійської мови: навчально-методичний посібник для студентів вищих навчальних закладів / уклад. І. В. Холод. Умань : Візаві, 2018. 165 с.

34. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студентів класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / О. Б. Бігич та ін. / за заг. ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2013. 590 с.

35. Методика навчання іноземних мов у загальноосвітніх навчальних закладах. Київ : Академія, 2010. 327 с.

36. Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України від 25.07.2023р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0898729-23#Text> (дата звернення: 15.06.2025).

37. Мосій І. М. Формування мовленнєвих навичок студентів у процесі викладання іноземної мови за професійним спрямуванням. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2018. Т. 28, № 3. С. 152-155.

38. Мудрик О. Дискусія як метод формування комунікативних навичок на заняттях з англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Вип. 6. Т. 3. С. 184-189.

39. Ніколаєва С. Ю. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ : Ленвіт, 2002. 328 с.

40. Ніколаєва С. Ю., Бориско Н. Ф., Майєр Н. В. Методика навчання іноземних мов і культур в європейському контексті у закладах вищої. Київ : КНЛУ, 2019. 100 с.

41. Пахомова Т. О. Методика навчання іноземних мов у вищій школі : методичні рекомендації до семінарських занять для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» професійного спрямування «Мова і література (англійська)». Запоріжжя : ЗНУ, 2015. 77 с.

42. Пахомова Т. О., Гальченко О. Ю. Методика навчання іноземних мов. Запоріжжя : Кругозір, 2015. 164 с.

43. Пахомова Т. О., Сенченко Я. С. Формування англійської комунікативної компетентності студентів-філологів в умовах лінгвосоціокультурного підходу. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. Серія «Педагогіка і психологія»* Дніпропетровськ, 2013. № 1(5). С. 59-64.

44. Педагогічні технології в підготовці вчителів: навч. посіб. / за ред. І. Ф. Прокопенка. 3-є вид., допов. і переробл. Харків : ХНПУ, 2018. 457 с.

45. Подосиннікова Г. Методична типологія труднощів навчання ідіоматичного розмовного мовлення майбутніх учителів англійської мови. 2018. URL : https://www.researchgate.net/publication/332024410_METHODICNA_TIPOLOGIYA_TRUDNOSIV_NAVCANNA_IDIOMATICNOGO_ROZMOVNOGO_MOVLENNA_MAJBUTNIH_UCITELIV_ANGLIJSKOI_MOVI (дата звернення: 23.06.2025).

46. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання. Київ, 2007. 141 с.

47. Практикум з методики навчання англійської мови в початковій школі: навч. посіб. / уклад.: Б. І. Лабінська, О. Я. Гоменюк, О. М. Тумак. Чернівці, 2016. С. 184.

48. Редько В. Г., Полонська Т. К., Басай Н. П. Лінгводидактичні засади навчання іноземної мови. Київ : Педагогічна думка, 2013. 360 с.

49. Стандарт вищої освіти України. Міністерство освіти і науки України. Київ, 2019. 17 с.

50. Субота Л. Методи формування мовленнєвої компетенції у студентів молодших курсів. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Філологія*. Київ, 2023. Вип. 1(6). С. 51-56.

51. Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання: наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / уклад.: Т. В. Філімонова та ін. Київ, 2015. 377 с.

52. Сучасні технології навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх і вищих навчальних закладах : колективна монографія / С. Ю. Ніколаєва та ін.; / за ред. С. Ю. Ніколаєвої. Київ : Ленвіт, 2015. 444 с.

53. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов та їх аспектів у вищій школі. Дніпро : університет імені Альфреда Нобеля, 2019. 256 с.

54. Типова програма «Методика навчання англійської мови». Івано-Франківськ : НАІР, 2020. 126 с.

55. Торчинська Т. Мовленнєва підготовка вчителя початкової школи до розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Психолого-педагогічні проблеми сільської школи*. 2018. Вип. 58. С. 233-241.

56. Трубіцина О. М. Методичні рекомендації з навчальної дисципліни «Методика викладання фахових дисциплін» для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальність 014 предметна спеціальність 014.021 Англійська мова та зарубіжна література. Модуль 1. Одеса, 2024. 72 с.

57. Христич Н., Скляренко О. Педагогічні умови формування комунікативних компетентностей. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип. 40. Т. 3. С. 240-249.

58. Черниш В. В. Методика формування мовленнєвих компетенцій. Теоретичні передумови створення спецкурсу «Навчання майбутніх учителів англійської мови професійно-орієнтованого говоріння». *Вісник КНЛУ. Серія Педагогіка та психологія*. 2012. Вип. 21. С. 10-19.

59. Шиманська В. Кейс-метод як формування лексичної компетентності в професійно-орієнтованому англомовному спілкуванні. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. 2025. Вип. 2. С. 112-121.

60. Шевкопляс Л. В. Добір навчального матеріалу для формування компетенції в аудіюванні майбутніх учителів у процесі самостійної роботи. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Київ : КНЛУ, 2012. С. 217-227.

61. Active Forms of Training Future English Language Teachers. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. September, 2020. Volume 12, Issue 3. P. 189-199.

62. Belyaeva I. G. , Samorodova E. A. , Voron O. V. , Zakirova E. S. Analysis of Innovative Methods' Effectiveness in Teaching Foreign Languages for Special Purposes Used for the Formation of Future Specialists' Professional Competencies. *Education Science*, 2019. №9. P. 171–182.

63. Brown, H. Douglas. Principles of Language Learning and Teaching (4th ed.). White Plains, NY: Longman, 2000. 145 p.

64. Chekhratova O., Pohorielova T. Developing future foreign language teachers professional competence by greating a favorable educational environment. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип. 51. С.730-737.

65. Khalymon I. Y., Larina T. V., Smelianska V. V. Promoting active learning by means of EFL online activities. *Психолого-педагогічні науки*. 2025. № 1. С. 130-140.

66. Protsko E. S. Urgent methods and techniques to teaching English as a foreign language for would-be English language teachers. *Теорія і методика професійної освіти*. 2024. Вип. 76. С. 163-168.

67. Zhytnytska, A. Criteria and indicators of foreign language teachers' soft communicative skills. *The Journal of V. N. Karazin Kharkiv National University*. Series: Foreign Philology. Methods of Foreign Language Teaching. 2024. Issue 99. P. 102-108.

68. Vovk O. Fostering foreign-language grammatical competence: Ways of representing linguistic knowledge. URL: https://repozytorium.uwb.edu.pl/jspui/bitstream/11320/11297/1/O_Vovk_Fostering_foreign_language_grammatical_competence.pdf (дата звернення 19.09.2025).

SUMMARY

The presented work is devoted to the process of developing speech adaptation skills in future English language teachers.

The subject of the research is the methodology of teaching speech adaptation to future English language teachers through the use of modern educational technologies.

The main purpose of the study is to examine the theoretical foundations and develop methodological systems for forming speech adaptation skills in future English language teachers.

The following tasks have been identified:

- to clarify the role of the communicative approach in developing speech adaptation skills of future English language teachers;
- to define the methodological principles and psycho-pedagogical factors influencing the development of communicative skills in the process of speech training;
- to investigate ways of improving speech adaptation skills of future English language teachers;
- to assess the effectiveness of using interactive technologies and determine the most effective forms of instruction that promote the development of students' speech adaptation.

The formation of speech adaptation abilities is a fundamental part of preparing future English language teachers for their professional activity. Applying interactive educational technologies together with a structural set of exercises helps students improve in all main types of speech activity – reading, listening, speaking, and writing – which supports the development of speech adaptation skills in prospective teachers. The experimental research confirmed the effectiveness of integrating modern technologies into the educational process, such as cooperative learning, project-based learning, the Case Study method, and information and communication technologies.

Active integration of modern technologies into the learning process enhances students' interest in professional tasks, promotes critical thinking, fosters creativity and collaboration, and facilitates overcoming language-related challenges. Consequently, this approach supports learners' self-education, personal growth, self-improvement and self-realization, ultimately, contributing to the formation of professional competence in future teachers.

Key-words: *communicative competence, communicative competency, communication, speech adaptation, language, speech, modern interactive learning technologies, software tools, learning technology, interactivity*

Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Конюхова Анна Миколаївна, студентка 2 курсу, денної форми здобуття освіти факультету іноземної філології спеціальності 035 Філологія Германські мови та літератури (переклад включно) перша - англійська освітньої-професійної програми Мова і література (англійська), адреса електронної пошти anna.koniukhova20gmail.com

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Формування навичок мовленнєвої адаптації у майбутніх учителів англійської мови» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою Інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата _____ Підпис _____ ПІБ (студент) Конюхова А. М.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

РОЗРОБКА КОНСПЕКТУ ЗАНЯТТЯ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ З ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Тема: Англійська мова в моєму житті. Методи вивчення іноземної мови.

Тип заняття: комбінований урок

Вид заняття: практичне заняття (з груповою та індивідуальною роботою)

Цілі заняття:

Практичні: формувати навички усного мовлення; вдосконалювати вміння використовувати лексичні одиниці в граматичних структурах у процесі спілкування.

Соціокультурні: розвивати лінгвокраїнознавчі знання, ознайомити студентів із культурними та професійними особливостями англomовного середовища.

Розвивальні: сприяти розвитку самостійного критичного мислення, вміння висловлювати власну думку іноземною мовою, удосконалювати навички взаємодії в групі.

Виховні: виховувати інтерес до вивчення англійської мови, позитивне ставлення до професії вчителя.

Професійні: вдосконалювати вміння добирати навчальний матеріал відповідно до теми і структури заняття, розвивати навички комунікативної адаптації в професійно орієнтованому спілкуванні.

Оснащення заняття: Підручники, інтерактивні завдання, картки, аудіоматеріали, дошка *Padlet*, платформа *Mentimeter*, «хмара слів».

ХІД ЗАНЯТТЯ

Зміст роботи

1. Початок заняття

1.1 Емоційне налаштування (Mentimeter)

Good afternoon! I am Anna Mykolaivna, and I will be your English teacher. To start our lesson, share you feel today. Describe your current mood in a single English word and send your answer using the link provided.

<https://www.menti.com/alxr9qjxsnp>

2. Актуалізація опорних знань

2.1 Обговорення тексту "Our University".

Повторення матеріалу попереднього заняття: обговорення тексту "Our University".

Let's move on to the task. Last time, you worked with the text "Our University" and completed its translation. Today, you will respond to the following questions based on it.

1. *Why did you decide to study at ZNU? Did you compare it with other institutions before choosing it? Describe your reasoning.*
2. *What are your general impressions of studying at ZNU? Has your experience lived up to what you expected?*
3. *Which other universities are located in your city? What do you know about them?*

4. *What are the most outstanding features of ZNU that you are proud of?*

3. Робота з відео

3.1 Бесіда за змістом

Студенти обирають одну з характеристик професії вчителя та дають короткий коментар (три речення).

You have chosen the profession of a teacher. After watching video 25: Things You Should Know About Becoming a Teacher at home, what features of the teaching profession can you name?

3.2 Коментування

Now you see 25 Things You Should Know About Becoming a Teacher. Choose one feature and comment on it in three sentences.

First week of school

Your feet will hurt.

You will discover the joy of simple things.

You will have teacher nightmares.

At times you may worry about making mistakes, but each one will help you grow and move forward.

Continue trying new approaches, because that's what helps you develop as a teacher.

You will get used to long periods without breaks, almost like training for a sport.

The ups and downs

You will cry.

You might put on weight.

There will be moments when you will have to raise your voice to maintain discipline.

Sometimes you will be so busy that you might even leave your lunch behind.

You will rely on hand sanitizer constantly – almost like it's always with you.

You will face the realities of working around various biological risks as a part of the job.

You will may find yourself working late into the night just to finish everything on time.

The journey

Put in your best effort, but remember to allow yourself time to rest and recharge.

Your students' progress and achievements will often pleasantly surprise you.

There will be days when you will feel incredibly fortunate to be doing this job.

Some of their personal stories may deeply affect you, yet you will continue supporting and teaching them with care.

Even when the day feels overwhelming, you will still find the strength to continue.

The rewards

Eventually your students will finish their studies and may thank you sincerely for your influence.

Even during the hardest moments, you will reflect deeply, advocate for fairness, and strive to improve your teaching approaches

You will motivate your students to grow as individuals and encourage them to think more thoughtfully and independently.

In your classroom, students will feel supported, cared for, and motivated to meet new challenges.

The future

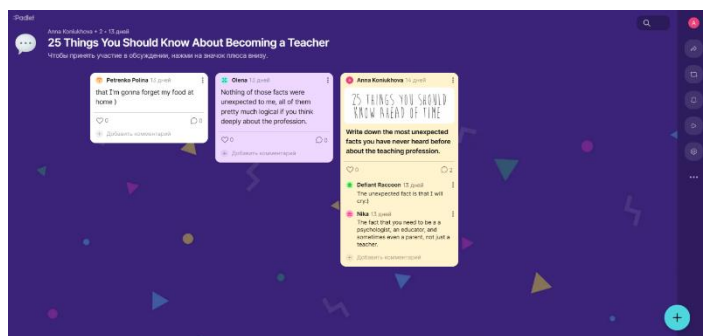
Your students will go on to shape and improve the future through their actions.

By learning and working together, you will contribute to creating a better world.

3.3 Практична діяльність

Запис фактів на Padlet: *“Write down the most unexpected facts you learned about the teaching profession.”*

<https://padlet.com/annakoniukhova20/25-things-you-should-know-about-becoming-a-teacher-pjwtxovf71s65gl>

4. Подача нового матеріалу

4.1 Тренування у спілкуванні

We open the book on page 24. Topic 3. Learning foreign languages

Why did you choose foreign languages as your future languages?

What do you find the most exciting and difficult about learning a foreign language?

4.2 Словникова робота (Quizlet)

Робота зі словником: перегляд та обговорення слів на платформі Quizlet.

Now we are going to do vocabulary work. You see the card, read the word and translate it.

Vocabilury work:

<https://quizlet.com/ua/972458277/topic-3-learning-foreign-languages-flash-cards/?i=682kl0&x=1qqt>

<https://quizlet.com/ua/972458277/topic-3-learning-foreign-languages-flash-cards>

- ***to grasp*** – зрозуміти;
- ***exposure to the language*** – занурення в мову;
- ***pick up a language*** – вивчити мову (неформально, "підхопити");
- ***conversing with*** – розмовляючи з;
- ***proficiency*** – майстерність, володіння (мовою);
- ***on a daily basis*** – на щоденній основі;
- ***expand one's vocabulary*** – розширити свій словниковий запас;
- ***to get the gist of*** – зрозуміти суть;

- **challenge** – виклик, проблема;
- **social interaction** – соціальна взаємодія;
- **fluent** – вільно (володіти мовою);
- **to comprehend** – зрозуміти, усвідомити;
- **gain confidence in** – набути впевненості в;
- **to articulate themselves clearly** – чітко висловлювати свої думки.

4.3 Робота з текстом

Читання та переклад тексту (параграф за параграфом).

Next, we'll work with the text. We read and translate the text one paragraph at a time.

4.4 Бесіда за змістом

Answer the questions using the information from the text:

1. *What makes English teacher challenging for learners to fully master?*
2. *Do all learners go through the same stages when studying a language?*
3. *Why is regular and extensive practice necessary for learning a new language?*
4. *How do reading and watching various materials help improve English skills?*
5. *How can be done to simplify the process of learning grammar?*
6. *How frequently should learners practice to see real progress?*
7. *How do language classes help?*

5. Робота з відеоматеріалом “*Methods of Learning a Foreign Language*”

Тема: Методи вивчення іноземної мови.

Обговорення методів із відео, таких як:

Immersion, Mnemonics, Shadowing, Tech and Apps, Scriptorium тощо.

Now we will discuss methods of learning a new language. Let's remember the 7 effective methods mentioned in the video. Name them.

<http://linoit.com/users/Anna20teacher1/canvases/English>

Запитання до обговорення:

1. *Which of the techniques mentioned in the video do you consider effective?*
2. *Which methods do you use?*
3. *What other techniques can you add to the list of effective ones while learning a foreign language?*
4. *What depends on the choice of method to learn a foreign language?*

Drown Yourself to Swimming

Leave the comfort of your home and go to the place where they speak nothing but the language that you want to learn. Then live there for the next 6-12 month. It might be painful and lonely at times, but you will surely learn how to speak the language and enjoy some memorable experiences.

Immersion

“Perhaps easier and also effective is immersion or when you learn a new language through exposure and context. So, for example, if you are learning Italian, do so in a Pizzeria. You can try to read the menu or maybe even go as far as order in Italian - Antipasti, Pizza Tonno, or Gelato anybody?

Mnemonics

Mnemonics, is a method to learn new vocabulary by creating an association that makes it easy to remember. For instance, imagine you need to memorize the French word “chou”, which translates to “cabbage” in English. Since “chou” sounds similar to the English word “shoe”, you might picture yourself wearing cabbages on your feet instead of actual shoes to create a vivid mental link. As a result, when you try to recall the word “cabbage”, your mind will automatically connect the images and think: “cabbage, shoes, chou”.

Scriptorium

Scriptorium is an exercise in writing. Students write the language while simultaneously speaking it out loud. Before you write a sentence you should first read it out loud, second say each word aloud again as you write it and third read the sentence aloud again after you have written it. The purpose of this exercise is to force yourself to slow down and pay attention to detail and then review unknown words and refresh your grammar.

Shadowing

Shadowing is used to learn vocabulary. You listen to new words through headphones and try to repeat, to shadow them out loud as quickly as you can. Inventor Alexander Arguelles, who speaks 50 languages, suggests that you do it while walking swiftly to maximise alertness and blood flow!

Tech and Apps

If you want to learn a new language , but you don't have anybody who can help, check out whats available online. DuoLingo for example teaches many languages entirely for free. Its fun and effective as they make you practise reading, writing, listening and speaking. Quizlet is great tool to study vocabulary. It allows you to explore audio supported flashcards. So you can learn new words and get the pronunciation right.

Get a Studybuddy

If you are not into technology and would rather learn with others, do what popular YouTuber Timothy Doner aka Polyglot Pal recommends. Connect with people from around the world to teach and learn from each other via Skype. Its one of the things that worked for him and he already speaks 20 languages and he's not even 18.

6. Робота над вправами

Now let's move on to the exercises. open exercise 3.

Read the text and translate it.

My brother's biggest goal was to enter a university. He studied diligently and achieved strong results at school. He excelled particularly in Chemistry and Biology. He applied to Harvard University and became one of the successful (4) **applicants** who scored high and managed to take a place in this university and become (10) **a first-year student/a freshman**. A year later, when he was (6) **a second-year student/a sophomore**, he started to major in Biology and made good progress in his studies. He did serious research work, though he was only (5) **an undergraduate** student. All the professors noted his abilities and considered him a promising researcher in the future. When he became (8) **a junior**, he began working for his first degree. After he completed his university degree successfully, he had every chance to go on to (9) **post-graduate** studies for his master's degree. He is now (2) **a doctoral** student and doing his research in the field of Microbiology and working at his thesis. Our family is really proud of him.

Now let's move on to exercise 4. Complete the sentence using the active vocabulary:

- 1) When I finished school I decided to ...
- 2) My parents / teachers wanted me to...
- 3) After I handed in all the required papers to the admissions office I became...
- 4) Now I am in my first year and 1...
- 5) Next year I will be
- 6) In two years' time I will be ...
- 7) I think I have a good chance of doing (smth)
- 8) When I am... student I suppose I will ...
- 9) In my senior year at university I will have to write ...
- 10) When I graduate I'm going to...
- 11) I think I am capable of ...
- 12) I see my future career as ...

7. Робота в сесійних залах

Take a look at the exercise.

Use the phrases to create 2 opposite images of students. For this task, you will be split into groups and placed into breakout rooms to collaborate. You will have 7 minutes to complete this activity. To begin, I will share a Google Slides link where you will enter your group's results. After that, the class will review and discuss each group's work.

<https://docs.google.com/presentation/d/1C3TYNigtPYyf0AfWUqAM20rgivCr1lupfvm9EvUlSc0/edit?usp=sharing>

8. Підсумок заняття

8.1 Рефлексія

«Одне речення»: студенти висловлюють одним реченням характеристику своєї роботи на занятті.

8.2 Домашнє завдання

Write your own story about learning a foreign language using the highlighted words from the text and the words from the active vocabulary.

ДОДАТОК Б

**ФРАГМЕНТИ ЗАНЯТТЯ З ЗАВДАННЯМИ НА ФОРМУВАННЯ
МОВЛЕННЄВОЇ АДАПТАЦІЇ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ
АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ**

Тема заняття:

Developing Communicative Adaptability in Professional Contexts

Мета:

Формування вмінь мовленнєвої адаптації у професійно орієнтованих ситуаціях спілкування; розвиток комунікативної ініціативи, уміння реагувати на непередбачувані ситуації спілкування англійською мовою.

Етап 1. Вступна частина (5–7 хв.)

Warm-up activity “Breaking the Ice”

Мета: створити невимушену атмосферу спілкування, зняти мовне напруження.

Інструкція: студенти в парах обмінюються короткими репліками, завершуючи речення:

Today I feel...

The most interesting thing I’ve learned this week is...

When I speak English, I usually...

Етап 2. Основна частина (25–30 хв.)

Вправа 1. *Role Play “Job Interview”*

Мета: навчити студентів мовленнєво адаптуватися до офіційно-ділової ситуації спілкування.

Завдання: студенти розподіляють ролі — “*interviewer*” та “*candidate*”.

Кожна пара отримує картку з професійною ситуацією:

Teaching in a bilingual classroom

Organizing a school event

Helping a student with learning difficulties

Критерії виконання:

доречність використання мовних формул (*politeness strategies*);

Вправа 2. *“Unexpected Classroom Situation” (Simulation)*

Мета: формування гнучкості мовленнєвої поведінки у нестандартних педагогічних ситуаціях.

Інструкція: викладач читає ситуацію, студенти мають швидко відреагувати англійською.

Приклади ситуацій:

One of the students refuses to complete the assignment.

Two students begin speaking loudly while you are teaching.

The interactive whiteboard suddenly stops functioning.

You need to explain the homework in a simpler way.

Етап 3. Заключна частина (10 хв.)

Reflection activity “What Helped Me Speak Better”

Студенти обговорюють, що допомагало їм говорити впевненіше:

Using body language helped me...

I felt more confident when...

Next time I want to improve...

Викладач підсумовує успіхи кожного учасника, підкреслює позитивні моменти, надає індивідуальні рекомендації.

ДОДАТОК В

**ВПРАВИ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ НАВЧАННЯ МОВЛЕННЯ ТА
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАТИВНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ**

Вправи та завдання для навчання ситуативного монологічного мовлення:

- із запропонованим висловленням погодьтесь (не погодьтесь);
- прослухайте (прочитайте) речення і продовжіть висловлену в ньому думку;
- заперечте думку, висловлену в реченні;
- висловіть власну точку зору щодо...; дайте оцінку...;
- перефразуйте твердження;
- розкажіть про...;
- розташуйте речення у певній послідовності;
- із запропонованого списку речень виберіть ті, що інформують про...;
- складіть висловлення за ключовими словами / за планом / за змістом фотографій (малюнків);
- опишіть...;
- переконайте співрозмовника в ...

Do you agree with the statement “Social media connects us but also isolates us”? Explain your opinion and give examples.

Imagine you are preparing a short speech for your class about “The most inspiring person in my life”. Describe who it is and why.

Вправи та завдання для навчання діалогічного мовлення:

- складіть діалог відповідно до зразка, який ви щойно прослухали, прочитали;

- розпочніть діалог щодо ...;
- складіть діалог, керуючись запропонованим планом реплік, використовуючи вивчені раніше вирази, кліше і т.д. .

Make up and role-play a dialogue between two classmates discussing how to prepare for their English exam.

Role-play a conversation between a student and a librarian about finding materials for a school project on environmental protection.

Вправи та завдання для навчання ситуативного діалогічного спілкування:

- складіть діалог за вказаною темою;
- складіть діалог за змістом прочитаного уривку;
- складіть діалог відповідно до окресленої обставини, ситуації.

Imagine you are at the airport. Role-play a dialogue between a passenger and an airport assistant about a delayed flight.

Make up and role-play a dialogue between a hotel receptionist and a guest who wants to book a room with a sea view.

Застосування інформаційно-комунікаційних технологій та цифрових ресурсі для підвищення мотивації студентів, розвитку комунікативних навичок та реалізації принципів інтерактивного навчання.

1. **Онлайн- дошка Padlet** – для колективної фіксації результатів обговорення теми .

<https://padlet.com/annakoniukhova20/my-first-sandbox-yhjsx53bsjokg1pzw>

My first sandbox Рисунок / Начать

Match the jobs to the categories below:

MEDIA:
 a journalist
 newsreader
 editor

Sciences:
 Physicist
 astronomer
 archaeologist
 archaeologist

TOURISM:
 travel agent
 guide

COUNSELLING:
 social worker
 psychoanalyst

FINANCE:
 bank teller
 accountant

Arts and entertainment:
 actor
 DJ
 playwright

Health care:
 a psychoanalyst
 a physician
 a physicist
 a playwright
 a publisher
 a social worker
 a surgeon
 a travel agent
 a guide

Click here to see beautiful sandbox examples

Padlet

Anna Koniukhova • 5 • год

Describe what you used to do as a child, your habits, using would and used to.

Mykyta
год назад

When I was a child, I loved spending hours exploring the forest near my home. I'd imagine it was a magical kingdom, where trees whispered secrets, with my notebook and a stick sword, I'd go on quests, scribbling stories about mythical creatures. My imagination turned every day into an adventure, and those moments sparked the creativity and now carry with me, even in adulthood.

0 0

Добавить комментарий

Maria
год назад

When I was a child, I used to spend hours fill out a diary and I would folk dance but I do oriental dances now. In summer my family and I used to like do to the sea. Lazymoe. I convinced, this sea as if the more haunted... it stores a lot of memory... For example, in the mini restaurant young women named Galya, she would soilt to us all for half price. Really, no joke. For example tea cost 20 UAH but she sold in for 10 UAH. This girl the best, the beloved peple. I used to love communicate with one boy and his sister, but we don't communicate now. They became my experience and they were the best people in my life.

0 0

Добавить комментарий

olga
год назад

When I was child I used to watch cartons a lot and I used to play sport games, like badminton, tennis. During vacation my family and I are used to go to the sea. Every sunday, I would visit my grandparents, to spend a great time with them. After school, I would rush to my home, to bake apple pie with mum. On the weekends, I would hang out with my friends to play with them in different street games, and listen music.

0 0

Добавить комментарий

Daria
год назад

when i was a child and my family would go to the sea of azov every summer. I used to eat different porridges with sausage, and I ate sausage last, after the porridge. i would like to go to the labriairy in the lower grades, but now i don't like reading a lot

0 0

Добавить комментарий

Daniil
год назад

As a child, I used to spend hours drawing and creating little stories. My family and I would go to the countryside every summer to spend time outdoors. I used to watch cartoons every evening after school. On weekends, I would play board games with my friends until it got dark. I used to dislike doing homework, but I always loved reading books about adventures.

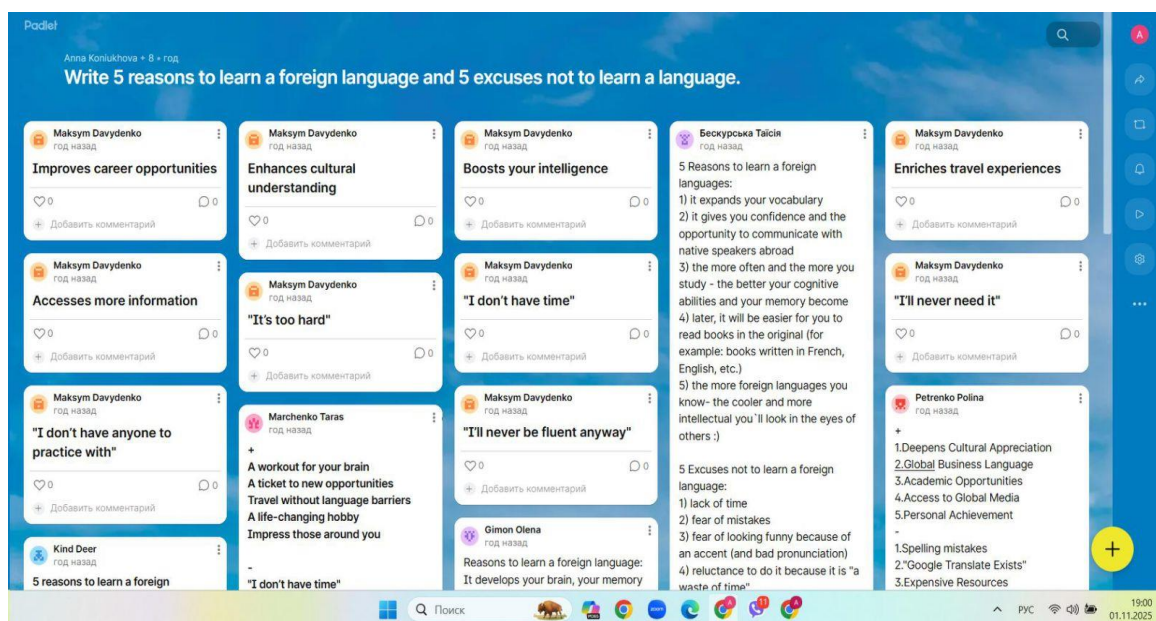
0 0

Добавить комментарий

Anna Koniukhova
год назад

For instance
 When I was a child, I used to spend hours drawing pictures of animals and nature in my sketchbook. My family and I would go to the park every Sunday afternoon to have picnics and play frisbee.

<https://padlet.com/annakoniukhova20/describe-what-you-used-to-do-as-a-child-your-habits-using-wo-c9n314otkqsv460z>

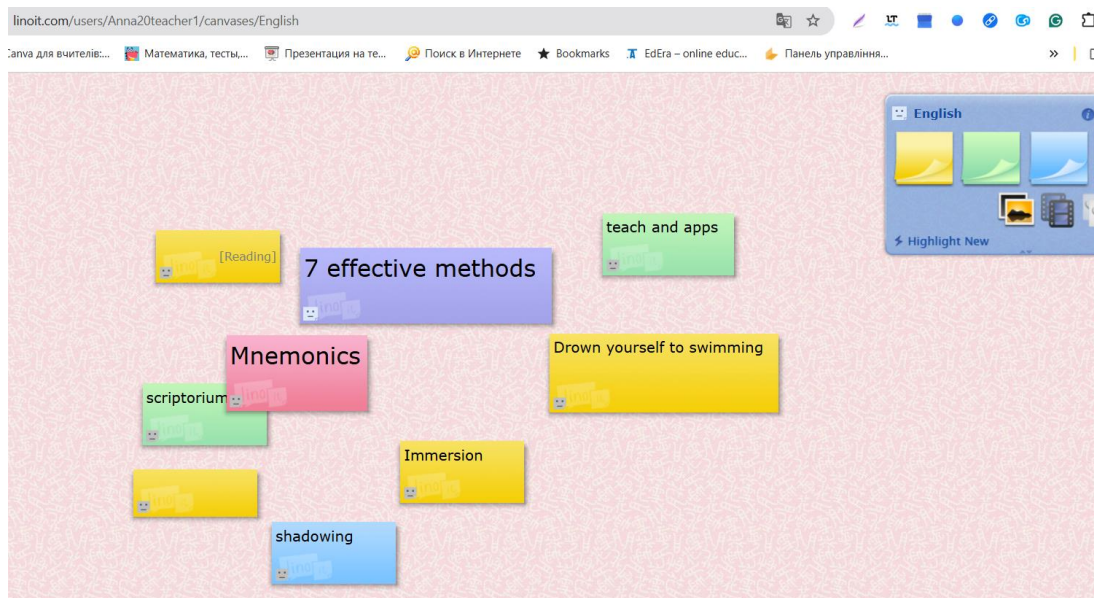
<https://padlet.com/annakoniukhova20/write-5-reasons-to-learn-a-foreign-language-and-5-excuses-no-c41mgqebval6pggo>

2. Віртуальна інтерактивна дошка Linoit дозволяє створювати візуальні ментальні карти, плани занять, колективні обговорення. **“7 effective methods” (7 ефективних методів вивчення англійської мови).**

<http://linoit.com/users/Anna20teacher1/canvases/English>

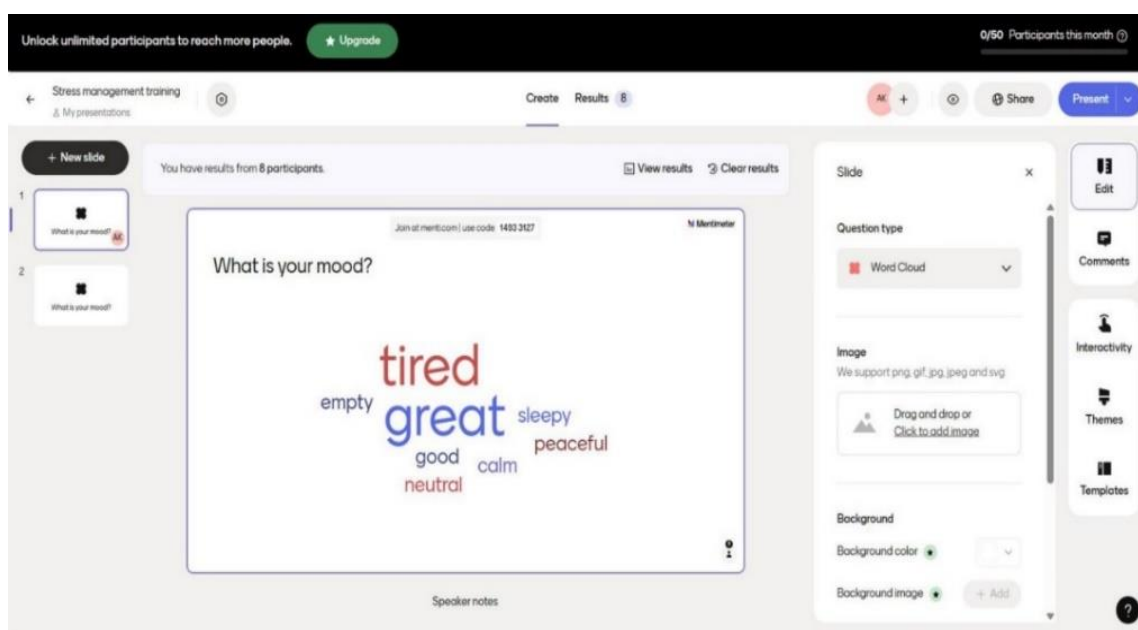
Як можна використовувати:

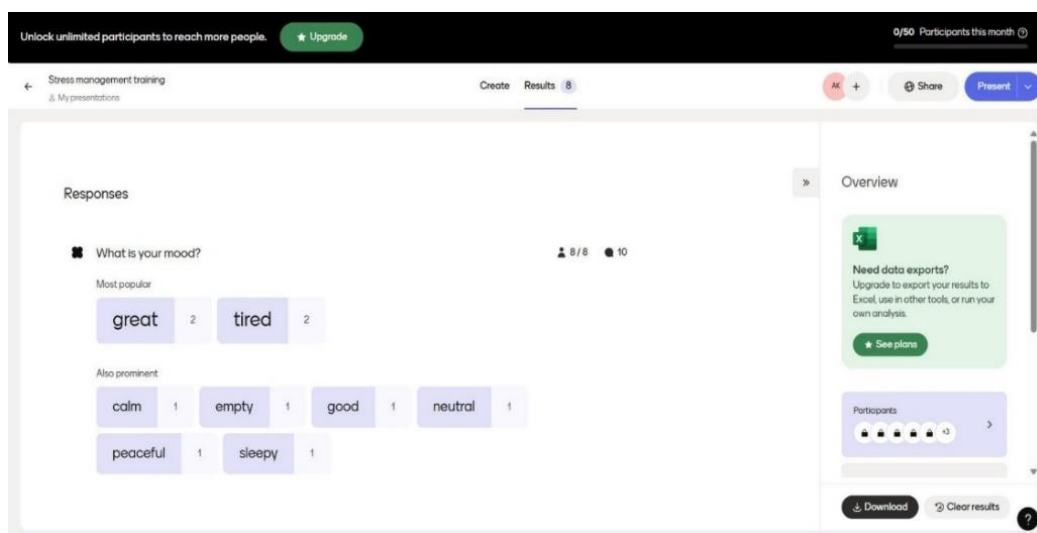
- Під час занять для пояснення або закріплення стратегій навчання.
- Як інтерактивна вправа – студенти додають свої ідеї або приклади до кожного методу.
- Для самостійної роботи (вибрати 3 методи, які тобі допомагають найкраще).

3. Платформа *Mentimeter* використовують для проведення інтерактивного опитування, емоційне налаштування студентів на роботу, для створення хмари слів, робота над лексикою, оцінки настрою, рефлексії.

<https://www.menti.com/alxr9qjxsnpe>

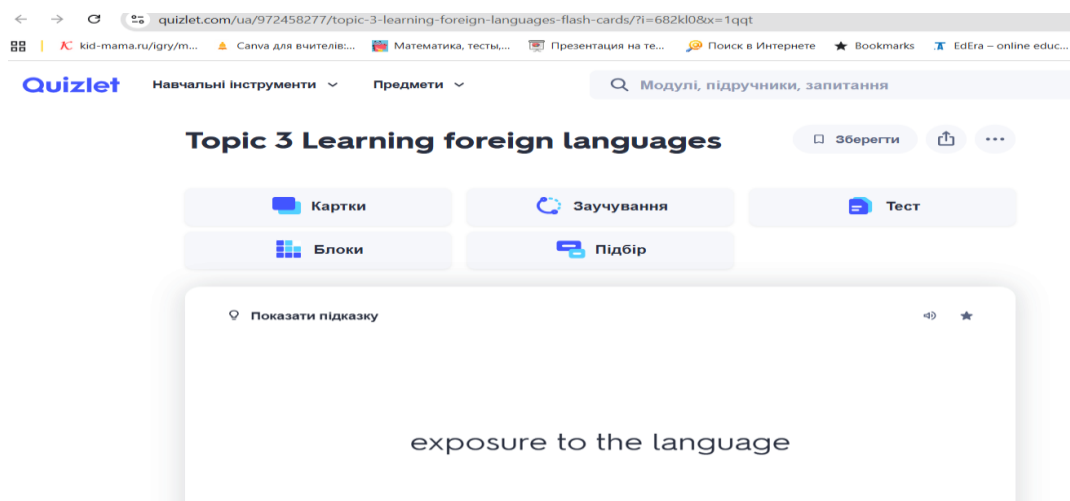

<https://www.mentimeter.com/app/presentation/alod3ays49w85j8tn43sucs4rc9xh84d/view?question=2q29tahipea9>

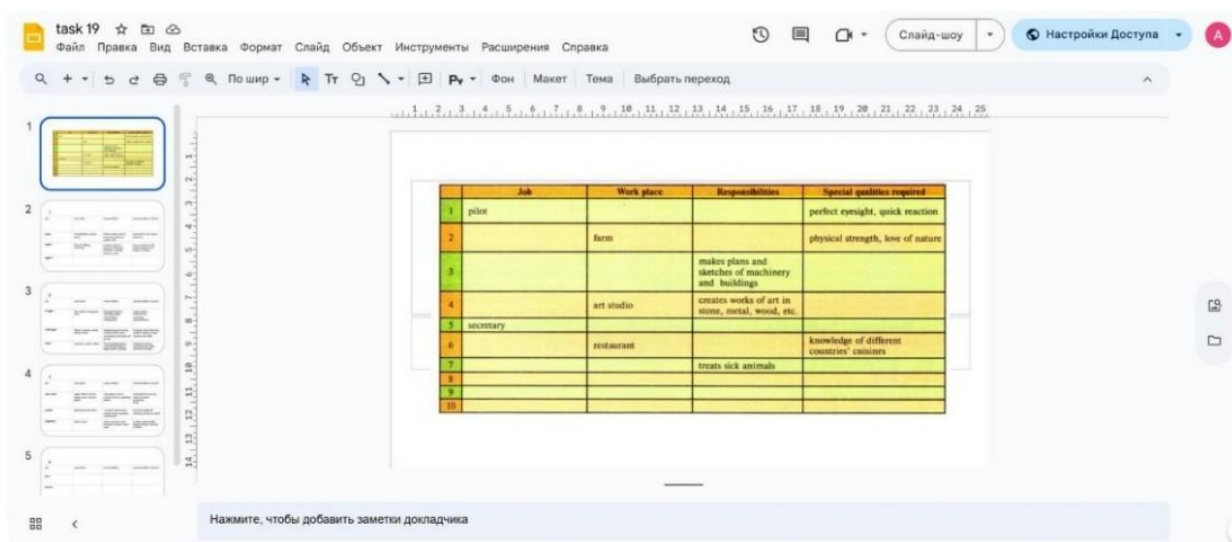
4. Платформа Quizlet – для опрацювання активної лексики

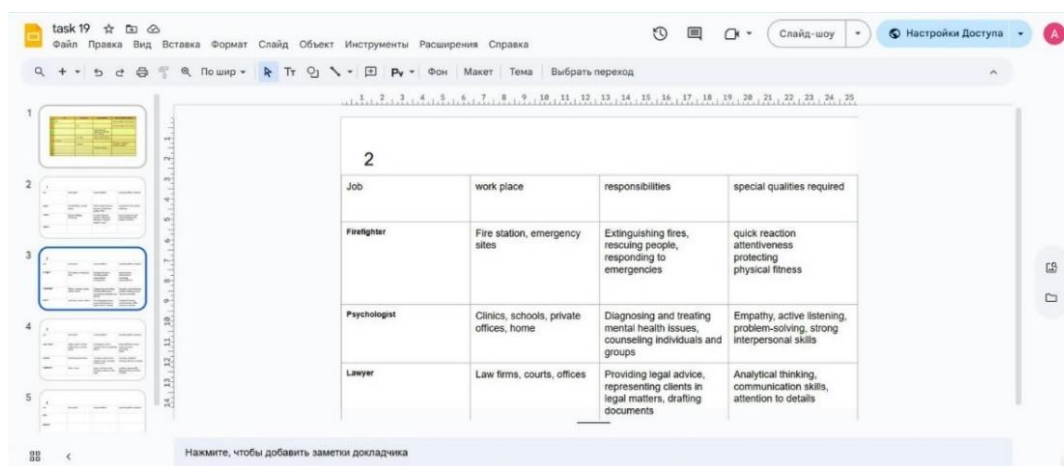
<https://quizlet.com/ua/972458277/topic-3-learning-foreign-languages-flash-cards/?i=682kl0&x=1qqt>

5. **Google Presentation** - для роботи в сесійних залах (*breakout rooms*), створення колективних презентацій студентів працюючи над проектами.

<https://docs.google.com/presentation/d/1UJsNfYysrJtLSouFEYgFBIakVoLidv6D DekUhm adT-U/edit?slide=id.p#slide=id.p>

6. **Онлайн – презентації Canva** – використані як візуальні засоби для пояснення нового матеріалу, закріплення та рефлексії наприкінці заняття.
<https://www.canva.com/design/DAGYDbgEncM/rvkgXCtqIkflHW-7fdK4nw/edit>

What do you need to fill out when applying for a job?

- a) A menu
- b) A job application
- c) A training schedule

Which phrase means working your full scheduled hours?

- a) Working hard
- b) Working their full shift
- c) Part-time job

What sparks an inner drive in a person?

- a) Motivation
- b) Fatigue
- c) Stress

<https://www.canva.com/design/DAGWv2Neon4/OM5xoNvFm7T9GGJ9zDNQ3g/edit>

In four sentences the underlined word is wrong.
Find the mistakes and correct them.

- 1 Ian was so lucky. Straight after university he found his dream work.
- 2 I'm sorry, what did you say? I wasn't really hearing.
- 3 Don't laugh. It's not funny at all!
- 4 Oh dear! I've forgotten my phone at home.
- 5 Can you remember me where the Indian restaurant is?
- 6 Please remind me to buy Mark a birthday present.